Dă culoare școlii tale!

Anca Tîcă * Miruna Tîrcă * Mircea Toma

Artă participativă în școli

Culegere de bune practici

Asociația KOMUNITAS

Anca Tîcă * Miruna Tîrcă * Mircea Toma

Artă participativă în școli

Culegere de bune practici

București 2016

© Asociația Komunitas

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, fără acordul scris al titularului dreptului de autor, cu excepțiile prevăzute de lege.

Producție: Artix Plus / www.smartprint.ro
Tiraj:
Texte: Anca Tîrcă, Miruna Tîrcă, Mircea Toma
Grafică: Andrada Bulai

ISBN 978-973-0-21487-1

CUVÂNT CĂTRE CITITOR

1. **”Dă culoare școlii tale!”, un proiect pentru școli creative** 9
Miruna Tîrcă

2. **Mediul fizic școlar – al treilea profesor** 13
Anca Tîrcă

3. **Artă și educație - promovarea diversității și ideilor de drepturi prin artă/artă participativă** 17
Mircea Toma

4. **Cum am dat culoare școlilor - bune practici din proiect** 25
Anca Tîrcă

 # 1 Școala ”Ion Vișoiu” din Chitila, Ilfov 27

#2 Școala nr.31din București 31

#3 Colegiul ”Mihai Eminescu”din București 47

#4 Școala ”Ferdinand I”din București 57

#5 Școala ”Liviu Rebreanu” din Cluj 67

#6 Școala din Contești,Teleorman 77

 # 7 Gimnaziul ”Gh. Șincai” din Râciu, Mureș 87

5. **ANEXE** 95
Anca Tîrcă
Miruna Tîrcă

 # 1 Resurse suplimentare 95

 # 2 Școlile participante în proiect 95

 # 3 Elevii participanți în proiect 96

 # 4 Voluntarii din proiect 99

 # 5 Echipa de proiect 100

#6 Pereți care vorbesc - detalii ale picturilor murale 101

CUVÂNT CĂTRE CITITOR

Multe școli de la noi și din multe alte părți ale lumii par încremenite într-un model de educație depășit de nevoile societății în care trăim. Lumea s-a schimbat, școlile prea puțin sau deloc. Ruptura dintre ce oferă școala și interesele și preocupările tinerilor este tot mai mare. Într-un secol în care se cere creativitate, colaborare, gândire critică, implicare, participare, abilități de antreprenoriat, adaptabilitate și inovare, mulți copii învață în continuare doar să reproducă informații. Clădirile, organizarea și modul în care se predă sunt de multe ori la fel ca cele de care au avut parte și generațiile trecute. E timpul unei școli altfel, mai creativă și mai dinamică, mai pusă pe schimbare și mai adaptată vremurilor, o școală mai de secolul 21.

În acest context, noi, cei din Asociația Komunitas, împreună cu diverși parteneri și colaboratori, testăm și pilotăm de câțiva ani diverse proiecte educaționale, care își propun să inoveze, să inspire și să schimbe paradigma menționată mai sus. În acest scop, am creat programul educațional "Școli creative", sub umbrela căruia adunăm proiecte de intervenții participative care și-au propus să dea startul schimbării la față a școlilor.

S-a demonstrat că un mediu fizic vesel și plăcut joacă un rol important în îmbunătățirea atmosferei din școală și, ca urmare, a calității educației și a rezultatelor învățării. Considerat un fel de „al treilea profesor", mediul îi „vorbește" copilului prin ceea ce îi oferă ca posibilitate de acțiune și experiență. Cu cât elevii contribuie mai mult la îmbunătățirea spațiului din școala lor și au posibilitatea să își pună în practică propriile idei, cu atât mai mult se vor simți și ei proprietarii locului și vor aprecia schimbările făcute și eforturile depuse. În loc de clădiri cenușii și mohorâte, putem avea școli prietenoase, vesele și colorate, în care copiii să aibă un cuvânt de spus și în care să vină cu drag.

"Dă culoare școlii tale!"este cea mai recentă inițiativă a noastră, un proiect curajos, care a testat, în premieră pentru România, o metodologie de artă participativă de tip pictură murală.

Publicația de față, unul dintre produsele de diseminare a rezultatelor proiectului și a ideilor din spatele acestuia, este structurată în câteva secțiuni complementare care creionează principalele repere ale unui model de intervenție participativă prin artă în școli:.

"Mediul – al treilea profesor" este o pledoarie pentru transformarea din interior a școlilor în unele prietenoase și creative, care sunt interesate ca spațiul lor să fie unul de calitate și primitor pentru copii.

"Artă și educație" vorbește despre promovarea diversității și drepturilor omului prin intermediul artei participative.

"Artă colaborativă în școli" face o trecere în revistă a bunelor practici din alte țări, din care putem învăța și din care ne putem inspira.

"Cum am dat culoare școlilor – bune practici din proiect" spune povestea proiectului nostru, așa cum s-a derulat ea în fiecare dintre cele 7 școli partenere.

Publicația se încheie cu o serie de Anexe, care cuprind trimiteri către resurse suplimentare, numele tuturor participanților din proiect și o selecție de fotografii cu detalii din cele 7 picturi murale realizate în școli.

Mulțumim tuturor elevilor, profesorilor și directorilor din școlile pilot, precum și facilitatorilor și artiștilor vizuali care s-au implicat în proiectul "Dă culoare școlii tale!" și ale căror gânduri și opinii despre activitățile pe care le-au susținut se regăsesc și în prezenta publicație: Sabina Lefter, Ana Maria Țoni, Lala Panait, Mihai Iacob, Narcis Martiniuc, Daniela Bălăneanu, Măriuca Tocae, Mădălina Pavel, Alexandra Călinescu, Ana Andronic, Delia Popa și Silviu Medeșan.

Lectură plăcută!
Autorii

„Dă culoare școlii tale!” un proiect pentru școli creative

Miruna Tîrcă

”Dă culoare școlii tale!” este cel mai recent proiect al Asociației Komunitas, derulat în perioada 01 septembrie 2015 – 30 aprilie 2016, în cadrul unui program educațional mai amplu al organizației, denumit ”Școli creative”. Conceput și inițiat de Asociația Komunitas, proiectul s-a derulat în parteneriat cu Centrul pentru Educație și Formare Sintagma (București/Teleorman), Asociația Colectiv A (Cluj) și Asociația KulturTrip (Târgu Mureș).

Obiectivul general al proiectului a constat în promovarea și respectarea valorilor democratice și drepturilor omului în școli și comunități prin crearea, în premieră în România, a unui model pilot inovator de program de artă participativă de tip pictură murală, model care poate constitui în viitor un punct de pornire pentru programe complexe, cu o cuprindere mai amplă la nivel național și susținere instituțională, menite să transforme școlile românești în unele mai creative, cu un etos și un mediu fizic școlar mai prietenoase.

În cele opt luni de implementare, proiectul a inițiat și realizat o serie de intervenții artistice participative în spațiul a 7 școli gimnaziale, pe teme ce țin de drepturile omului, incluziune socială, combaterea discursului discriminatoriu sau instigator la ură. Patru ONGuri, 7 artiști, 5 facilitatori, 1 expert în educație, o echipă de management și de comunicare au lucrat împreună într-o inițiativă pilot, în care au fost implicați 140 de elevi din 5 localități: București, Chitila (jud. Ilfov), comuna Conțești (jud. Teleorman), Cluj, comuna Râciu (jud. Mureș).

Proiectul a fost structurat în mai multe etape și subcomponente:

1. Etapa educațională

În cadrul acestei etape au fost derulate 42 de ateliere pentru elevii participanți la proiect. În fiecare dintre cele 7 școli au avut loc câte trei ateliere teoretice,care au avut rolul de a-i familiariza pe copii cu problematica drepturilor fundamentale ale omului și, respectiv, drepturile copilului, astfel încât să fie capabili să identifice un mesaj civic pentru pictura muralăpe care urmau să o realizeze ulterior. Atelierele au fost organizate și susținute de facilitatorul alocat școlii respective, iar programul acestora a inclus exerciții de ice-breaking, exerciții de animație socio-educativă pe tematica antidiscriminarii, antirasismului și diversității, activități și dezbateri pe tema drepturilor omului/copilului, proiecții de clipuri video. Atelierele s-au derulat conform unei metodologii special elaborate de către experții din proiect, care a stabilit aspecte standard pentru toate școlile pilot.

După finalizarea atelierelor teoretice, au urmat câte trei ateliere practice, susținute, de asemenea, în fiecare școală, cu rolul de a-i familiariza pe copii cu diverse tehnici de pictură, de a stabili tema lucrării murale și de a realiza schițe și desene cu tema respectivă. Atelierele practice au fost susținute de artiști vizuali, în colaborare cu facilitatorii.

2. Realizarea propriu-zisă a picturilor murale

În fiecare dintre cele 7 școli pilot, elevii, împreună cu artistul vizual angajat prin proiect, au realizat o pictură murală de mari dimensiuni (aprox. 30 m2). Tematica picturilor murale a fost din domeniul multiculturalității, diversității, antidiscriminării, antirasismului, drepturilor omului/ copilului etc. și a fost propusă de elevi și agreată cu conducerea școlii. Picturile murale au fost realizate în luna martie 2016, conform

unui orar de lucru stabilit de către fiecare grup de lucru din școală si de artistul vizual și facilitatorul alocati, în funcție de condițiile concrete din școli și de disponibilitatea de timp a tuturor părților implicate. Sesiunile de lucru au fost monitorizate de către facilitatori, care au avut rolul de a soluționa orice problemă apărută pe perioada de realizare a lucrărilor și de a organiza toată logistica necesară.

Spațiul în care s-a realizat pictura murală a fost propus de elevi, după consultări cu conducerea școlii. În toate școlile acesta a fost unul dintre holurile principale ale clădirii. Fiecare compoziție a avut un mesaj civic, discutat în prealabil în atelierele de pregătire. Aceastea au fost:

• Școala "Liviu Rebreanu" din Cluj - antidiscriminare - împreună în cartiere

• Școala gimnazială din Râciu, județul Mureș - dreptul la cultură, la educație, la sănătate

• Colegiul "Mihai Eminescu" din București - respect pentru diversitate, toți diferiți, toți egali

• Școala "Ion Vișoiu" din Chitila - dreptul la educație

• Școala "Ferdinand I" din București - egalitatea de gen, eroii din viața de zi cu zi

• Scoala nr. 31 din București – diversitate, egalitate, dreptul la opinie, dreptul la educație

• Școala din Contești, județul Teleorman - 15 drepturi ale copilului(fiecare copil a creat o poveste cu un erou gândit de el, care luptă pentru apărarea unui drept).

Pentru a marca cele 4-5 luni de proiect în școală și finalizarea picturii murale, în fiecare școală a fost organizat un vernisaj ce a avut ca scop crearea unui moment plăcut pentru copiii participanți la proiect și diseminarea rezultatelor proiectului în comunitatea locală. La eveniment au participat echipa de proiect, elevii din grupul de lucru, alți elevi din școală, profesorul coordonator, director, părinți ai copiilor din grupul de lucru, alți profesori (din școală și din alte școli), inspectori, reprezentanți ai autorităților locale, mass media, alte ONGuri etc. Evenimentul a fost gândit ca unul nonformal și s-a derulat în spațiul unde se afla pictura murală. Organizarea a fost făcută de către facilitator în colaborare cu conducerea școlii și a constat în scurte intervenții ale membrilor echipei de proiect, elevilor, profesorului coordonator, directorului școlii și înmânarea de diplome copiilor și profesorilor care au făcut
parte din grupul de lucru al proiectului.

3. Dotarea cluburilor de pictură

În fiecare dintre cele 7 școli pilot a fost înființat un club de pictură, al cărui scop este să asigure sustenabilitatea proiectului după finalizarea acestuia. Așa cum se menționează în acordul de parteneriat încheiat între asociație și școală, în spațiul clubului vor avea acces toți elevii și profesorii școlii pentru a continua să realizeze activități de artă participativă în școala lor;a desfășura ore de desen;a se pregăti pentru concursuri de profil;a participa la activități extrașcolare legate de domeniul artei și culturii.
Spațiul în care funcționează clubul de pictură a fost stabilit de către echipa de proiect și conducerea școlii, iar dotarea acestuia a inclus șevalete, suporturi de planșetă, câteva piese de mobilier, panou pentru afișaj și diverse materiale de pictură, de la seturi de creioane colorate și culori, pensule, hârtie, până la șorțulețe de protecție și cutii de depozitat.

4. Organizarea unei sesiuni de formare pentru profesori

În ultima lună de proiect a fost organizată o sesiune de formare de o zi pe teme de artă participativă în școli pentru profesorii coordonatori din cele 7 școli pilot și pentru alți 13 profesori interesați de acest domeniu. Programul sesiunii a inclus referiri la ce înseamnă un mediu școlar prietenos și la rolul artelor plastice în îmbunătățirea acestui mediu și în promovarea multiculturalității și diversității. Pe baza conținuturilor transmise la curs, participanții au elaborat planuri în legătură

cu acțiunile pe care și-au propus să le inițieze pentru a a aduce arta participativă în școlile în care lucrează. Metodologia utilizată a fost una activ-participativă, bazată pe principiile de învățare ale adulților.

5. Documentarea și comunicarea proiectului

Din experiențele anterioare de lucru știm cât sunt de importante pentru un proiect procesele de documentare și comunicare publică. Prin materialele și produsele media care au rezultat în urma inițiativei ”Dă culoare școlii tale!” am încercat să acoperim o paletă cât mai largă de comunicare. Astfel, am organizat o conferință de lansare a proiectului și una de diseminare și am conceput și elaborat următoarele instrumente: o culegere de bune practici, un set de recomandări, un film documentar, un website(http://scolicreative.ro/) și o pagină de Facebook.

Astfel, după finalizarea tuturor componentelor din proiect, am avut următoarele rezultate: 7 picturi murale participative de mari dimensiuni, 7 cluburi de pictură amenajate, 140 de elevi care și-au dezvoltat abilități de participare civică, un film documentar, un ghid de bune practici și un model pilot de artă participativă care sperăm că va sta la baza unor programe extinse la nivel național.

Ceea ce ne-am propus să demonstrăm prin proiectul ”Dă culoare școlii tale!” a fost faptul că schimbările relativ mici dintr-o școală pot avea un impact enorm asupra elevilor, mai ales prin implicarea lor directă în activități nonformale de promovare a valorilor democratice și în intervenții de artă participativă, menite să îi responsabilizeze și să le dezvolte abilitățile de cetățenie activă.

În urma acestei experiențe, putem afirma cu tărie că arta participativă are puterea de a redefini spațiul școlar și relația elevilor cu mediul lor de zi cu zi, fiind o formă eficientă de implicare comunitară la nivelul școlii și, totodată, de revendicare a dreptului la școală ca spațiu public, care le aparține mai ales elevilor (sau cel puțin ar trebui să le aparțină, în teorie). În urma unui astfel de proiect există o mare probabilitate ca elevii să înceapă să își perceapă altfel școala și să își contureze o relație personală cu ea.

Procesul educațional prin care elevii au ajuns să picteze un perete în mod colectiv este mai important decât calitatea estetică a picturilor realizate; cu alte cuvinte, ceea ce am urmărit prin acest proiect nu a fost să desenăm, pur și simplu, pereții, ci să facilităm un întreg proces de dezvoltare personală și comunitară, la nivelul școlii, la finalul căruia copiii au ajuns într-adevăr să țină pensula în mână, luând parte în mod direct la actul artistic și realizând o pictură murală colectivă.

În general, atunci când ne gândim la procese precum dezvoltare comunitară, implicare și participare publică, ni se înfățișează mai degrabă imaginea unor adulți care se organizează încercând să rezolve probleme, să propună soluții de îmbunătățire a mediului cotidian, eventual să conteste deciziile autorităților.

În realitate, școala reprezintă tot o comunitate în care există o mulțime de provocări, și încă unele extrem de importante, pentru că aici sunt creuzetele în care se dezvoltă viitoarele generații de cetățeni – aceasta fiind și premisa de la care plecăm, noi, cei din Asociația Komunitas, atunci când concepem și implementăm programe în care elevii se implică, se autoorganizează, învață să lucreze împreună și să transforme în mod colectiv spații din imediata lor apropiere.

Mediul fizic școlar – al treilea profesor

Anca Tîrcă

În ultimele decenii, rolul școlii s-a îndepărtat mult de cel tradițional, transmiterea de cunoștințe delimitate strict pe discipline de studiu, și a devenit mult mai complex. În multe sisteme de învățământ copiii sunt educați multidisciplinar pentru a se adapta la schimbare și sunt ajutați să-și dezvolte propriul potențial, să fie creativi și motivați să învețe pe tot parcursul vieții. Sunt promovate valorile unei societăți deschise și se pune accent pe valorizarea diversității, toleranță și gândire critică. E vorba de un nou rost al școlii, care nu poate fi îndeplinit decât dacă se schimbă modul și spațiul în care are loc învățarea.

Funcția influențează forma

În ultima vreme, arhitecți din diferite părți ale lumii au venit cu propuneri de clădiri de școli care nu mai au nimic în comun cu construcțiile tradiționale cu care suntem familiarizați. Au dispărut pereții, spațiile de învățare nu mai sunt delimitate în clase și coridoare, au apărut zone de relaxare sau de vizionări de filme, sunt folosite materiale naturale, panouri solare sau sensori de lumină. Interioarele acestor școli nu mai arată deloc a instituții, ci mai degrabă a vaste locuințe moderne și primitoare.

Pe de altă parte, după principiul „funcția influențează forma", tot mai multe școli au înțeles că trebuie să își regândească periodic spațiul de care dispun pentru a ține pasul cu schimbarea modului în care învață copiii. Se face astfel trecerea de la săli de clasă rigide și uniforme, la spații care încurajează colaborarea și învățarea bazată pe proiect și investigație.În aceste școli, designul sălilor de clasă facilitează dezvoltarea competențelor pe care cercetarea pedagogică le consideră ca necesare în acest secol: colaborare, inovare, creativitate, comunicare, responsabilitate, cunoașterea de sine. Acest lucru înseamnă pereți mobili și mobilier care poate fi rearanjat cu ușurință, conform obiectivelor și formelor de învățare avute în vedere la fiecare lecție sau activitate. În școlile cele mai îndrăznețe au dispărut chiar și panourile de afișaj din clase, locul lor fiind luat pe pereți de „white boards", pe care copiii pot scrie și desena, făcând încercări, imaginând, creând, pentru ca apoi să șteargă ce au lucrat pentru a începe alte proiecte.

Mediu de învățare bun

Având în vedere faptul că atât elevii, cât și profesorii își petrec o parte însemnată din viața și timpul lor între pereții școlii, este foarte important ca aceasta să fie un loc curat și bine întreținut, cu spații îngrijite și frumos amenajate, în care toți membrii comunității școlare să se simtă bine și să vină cu plăcere.

Specialiștii spun că mediul fizic în care se învață este unul bun dacă:

• îndeplinește standardele de calitate privind igiena, acustica și iluminatul, cu săli de clasă care să absoarbă zgomotul, pardoseli ușor de curățat, sisteme care să utilizeze lumina naturală și să consume puțin;

• este unul deschis și primitor, care să permită întărirea ideii de comunitate școlară și de a fi împreună;

• este flexibil, poate fi folosit pentru diverse scopuri și îi poate fi schimbată destinația, în caz că acest lucru se impune.

Al treilea profesor

Spațiul în care învață copiii trebuie să fie unul care să le placă, să îi reprezinte, să îi provoace să caute, să descopere și să se descopere. În pedagogia Reggio Emilia se spune chiar că spațiul este un fel de "al treilea profesor", care îi „vorbește" copilului prin tot ceea ce îi oferă și îi

dă posibilitatea să acționeze și să experimenteze individual, dar mai ales în echipă. Atât spațiul interior, cât și cel exterior, grădinile, curțile, terenurile de joacă și cele de sport, ar trebui amenajate astfel încât să stimuleze imaginația copiilor, creativitatea lor, dorința de a explora și plăcerea de a descoperi. În loc de clădiri prăfuite, cenușii și mohorâte, cu grădini și curți neîngrijite, e timpul să avem școli curate, prietenoase, vesele și colorate, în care copiii să aibă un cuvânt de spus și în care să vină cu drag.

Primul pas în ”schimbarea la față” a școlilor constă într-o evaluare obiectivă a stării de fapt, a felului în care arată în prezent spațiul acestora și a funcțiilor pe care acesta le îndeplinește în relația cu copiii. Directorilor și profesorilor care își propun să reinventeze spațiul unei școli pentru a-l face mai prietenos și a crește în același timp calitatea învățării, le recomand să își pună și să răspundă la următoarele întrebări și la altele care mai pot apărea în timpul analizei:

• care este legătura dintre proiectul educativ și organizarea spațiului?

• oferă spațiul resurse suficiente pentru învățare?

• ce mesaje transmite spațiul copiilor?

• în ce mod spațiul favorizează relațiile dintre membrii comunității școlare?

• este spațiul unul primitor pentru copii, părinți și profesori?

• permite spațiul învățarea personalizată?

• unde se joacă copii?

• cum oglindește spațiul rezultatele muncii copiilor și ale activității profesorilor?

• unde și cum sunt expuse lucrările copiilor?

• cum cultivă spațiul gustul estetic?

• în ce măsură spațiul permite studiul individual?

• cum facilitează spațiul învățarea pe grupe ?

• există locuri pentru întâlniri, discuții, dialog?

• cât de flexibil este spațiul?

• ce informații transmite spațiul și cum o face?

• unde și cum permite spațiul comunicarea intrainstituțională?

• este spațiul unul curat?

• ce elemente din spațiu pun în pericol viața și sănătatea copiilor și profesorilor?

• permite spațiul accesul la tehnologie?

• în ce măsură contribuie copiii la amenajarea spațiului școlii?

• sunt ideile copiilor valorizate și apreciate?

• cum reflectă spațiul aprecierea diversității culturale?

• cum arată curtea și grădina școlii?

• cum dezvoltă spațiul creativitatea copiilor?

• există locuri pentru pregătirea și desfășurarea de activități extrașcolare?

• este cancelaria un loc în care profesorii au acces la informație și se pot și relaxa?

• există locuri în care copiii și profesorii să își lase lucrurile personale?

• este asigurat accesul echitabil la spațiile și resursele școlii?

• ce elemente naturale/ din natură sunt folosite în amenajarea spațiului?

• câtă lumină naturală există în spațiu?

Odată identificate aspectele legate de calitatea spațiului care necesită îmbunătățiri, urmează prioritizarea lor și identificarea de soluții și rezolvări, dintre care unele pot fi imediate, altele pe un termen mai lung.Toate ar trebui să fie însă bazate pe deschidere și colaborare cu părinții, autoritățile administrative, ONG-uri, instituții și persoane interesate de educație din comunitățile locale.

Contribuția copiilor

Niște foști elevi mi-au spus că nu o să uite niciodată momentul când, pe vremea când eram directoare, le-am dat pensule și culori și le-am spus să picteze geamurile din clase și de pe coridoare. Spațiul unei școli trebuie să fie un loc primitor, vesel și colorat, în care copiii să vină cu plăcere și în care să se simtă proprietari, și nu oaspeți de fiecare zi. De aceea, este important ca elevilor să li se dea posibilitatea de a se implica în punerea în practică a unor idei care să schimbe modul în care arată nu numai sălile de clasă, ci și holurile, zidurile exterioare, curțile, grădinile sau gardurile școlilor în care învață. Pe lângă faptul că astfel de activități le dezvoltă abilități practice și de lucru în echipă și le oferă ocazia să își îmbogățească cunoștințele în domeniul tematic ales, există și avantajul că, participând alături de adulți la realizarea unor intervenții artistice în spațiul școlii lor, elevii vor ajunge să aprecieze schimbările făcute și eforturile depuse de profesori.

Proiectul ”Dă culoare școlii tale!” este un model al unui astfel de demers, în care copiii au pictat un perete de pe unul din coridoarele școlii lor, descoperind valoarea muncii în echipă, bucuria lucrului bine făcut și faptul, că (așa cum povestește mai jos profesorul Narcis Martiniuc, unul dintre facilitatorii care au lucrat în proiect) dintr-odată, s-au simțit ACASĂ.

„Coridorul este spațiul ce defineşte scoala într-un mod special. Aici au loc trădări, iubiri discrete, trageri cu urechea, cruzimi uneori, pânde febrile. Ferestrele coridorului operează diferit decât cele ale clasei. Poți visa intens atunci cand te plictiseşti la ore sau poți să-ți cauți evadarea rapid, hăituit de profesorul ce te evaluează – însa fereastra coridorului este cu totul altceva; ea este veselă pentru că se deschide spre spațiu si te îndeamnă la libertate – coridorul şi ferestrele sale sunt ale elevului şi-i oferă exact ceea ce el doreşte.
Cu atat mai diferit operează peretele coridorului. Obtuz, de regulă lipsit de lumină, este încărcat cu litografii sacrosante, cu personaje mitizate într-un abstract iconic, confuz şi de neatins decât prin sarcasm. Personaje istorice, scriitori, fragmente istorice măreţe – un fel de produs media de ciment industria ştanțat prin repetiție - o masă de celuloză didactică. Nu întâmplător elevii încearcă în felul lor să-şi apropie şi să-şi umanizeze coridorul – aici apar cele mai multe „grafitti” sau, de exemplu, ridicularizarea personajelor de neatins prin „punerea de mustăți”. În coridor se deschid uşile ce duc întotdeauna spre viitorul imediat, ce de multe ori are o greutate de plumb – spre ora ce se apropie... CU ATÂT mai mult a avut IMPACT PICTURA aplicată aici, în acest spațiu unde se întâlnesc tensiuni extrem de difertie, stări paroxistice, întâmplări tragice... DINTR-O dată – iar copiii mi-au marturisit asta – au fost, dintr-o dată aşadar şi pentru prima dată şi ei prezenți ACASĂ – în propria lor casă, sală de clasă...”

Foarte mulți copii care au participat la realizarea picturii murale din școlile lor au apreciat faptul că au fost lăsați să își exprime propriile idei și că li s-a dat o șansă să facă din școala lor un loc mai plăcut, în care să se regăsească și în care să se simtă bine. Sperăm ca proiectul ”Dă culoare școlii tale!” să dea startul unei mișcări mai ample la nivel național, care să crească comunitatea școlilor creative din România.Copiii așteaptă.

Artă și educație – promovarea diversității și ideilor de drepturi prin artă/artă participativă

Mircea Toma

Artă și educație – promovarea diversității și ideilor de drepturi prin artă/artă participativă

Înainte de a intra în subiectul valorificării didactice a discursului artistic – în particular al artei vizuale – pentru a transmite mesaje despre drepturile fundamentale ale omului, cred că ar fi util să aruncăm o privire mai cuprinzătoare asupra istoriei interferențelor dintre exprimarea artistică și intervenția socială. Am un motiv simplu pentru care țin să facem acest mic ocol: există riscul ca programe de genul celui pe care îl povestim aici să li se pară unora ca fiind soluții parașutate artificial în viața școlii; mediul online este populat de persoane care țes neobosite teorii ale conspirației în legătură cu orice activitate al cărei rost poate să li se pară bizar, neadecvat. Există din păcate, azi, în România, suficiente persoane pentru care cultura democratică, valorile europene, drepturile fundamentale ale omului, multiculturalismul sunt considerate amenințări pentru "tradiția multimilenară a națiunii noastre creștine". Ori, programul nostru este expus a fi criticat că "intoxică cu multiculturalism" mințile tinerilor[1]. O incursiune în istoria artei sfârșitului de secol XIX va oferi, însă, argumente clare că instrumentalizarea artei pentru promovarea unor valori pe care le regăsim azi în lista drepturilor fundamentale ale omului a existat încă de acum peste 100 de ani.

1. Natura moartă trăiește

Implicarea formelor de exprimare artistică în transmiterea valorilor care se regăsesc în drepturile fundamentale ale omului sau în principiile care definesc democrațiile sunt subiect de preocupare explicită a comunității artistice și, respectiv a academicilor, ale căror obiecte de studiu sunt pedagogia, sociologia, arta sau politica - de câteva decenii. Preocupările legate de această fierbinte temă contemporană, drepturile omului, sunt fomulate explicit abia după cel de-al doilea război mondial – au fost prefigurate, însă, mult mai timpuriu,de încinse dezbateri teoretice care opuneau arta ca instrument social, artei "de dragul artei". Simplificând mult o analiză academică[2] a conflictului care și-a avut rădăcinile la finele secolului XIX între conservatorii și progresiștii epocii, istoria consemnează o inițiativă a artiștilor progresiști care și-au dezlegat forma de exprimare artistică de constrângeri formale, ca formă de protest față de convenționalismul plastic și de mesaj al conservatorilor, și-au eliberat desenul de susnumitele reguli, invocând ideea că arta se face de dragul artei, nu de dragul unor beneficiari politici sau religioși. În acel episod, "arta pentru artă" a însemnat promovarea libertății de exprimare. Într-un stadiu ulterior al înfruntării dintre cele două curente, progresiștii au eliberat nu doar linia desenului, ci și ideile, ei refuzând să mai susțină status quo-ul – într-o translație în context contemporan, au refuzat să mai susțină sistemul, *establishmentul*.

1 http://www.rfi.ro/social-86145-criza-refugiatilor-vazuta-din-romania-de-la-manifestari-xenofobe-la-acceptare

2http://arthistoryresources.net/modernism/artsake.html

Două picturi contemporane despre un același subiect: execuția lui Maximilian, împăratul Mexicului, în 1867. Eduard Manet, pictor progresist, tratează evenimentul (pictura din stânga) într-un registru caricatural, consecvent atitudinii neconvenționale care îl considera pe Maximillian o marionetă a împăratului Napoleon III; pictura a fost, în epocă, subiect de cenzură. Prin contrast, lucrarea conservatorului Jean Paul Laurens – dreapta – face din Maximillian un erou în fața căruia, în momentele dinaintea execuției, el este cel care îl consolează pe preotul venit pentru ultima confesiune, ceea ce îi umple de respect și pe soldații veniți să-l execute. (imagini reproduse din "Modernism", Christopher L.C.E. Witcombe)[3]

Acela a fost momentul în care conservatorii s-au regrupat în spatele ideii de – surpriză! - aceeași "artă pentru artă" pentru a descuraja militantismul, angajarea socială sau politică a artistului. Manifestul conservator propunea validarea ca artă doar a acelor manifestări care se izolează în spațiul exclusiv al esteticului. Desigur, această speranță devine deșartă în momentul în care însuși refuzul angajării pentru o cauză publică devine o formă de susținere a status –quo-ului. Cu alte cuvinte, o natură moartă realizată plastic în registrul canonic este, implicit, și în ciuda aparențelor, un manifest, o exprimare a unei atitudini fie ea și cea de nonimplicare. Ar mai fi de menționat ceva legat de această epocă în care progresiștii sfârșitului de secol XIX și începutului secolului XX au eliberat conceptual arta pentru a o înzestra cu valențe de intervenție socială. Prin produsele lor artistice, progresiștii – care începuseră să fie numiți "avangardă" - au expus patologii sociale și și-au propus – susțin cercetătorii – explicit să educe publicul și să promoveze idealuri de libertate și egalitate – pentru care, atunci, nu se folosea încă identitatea integratoare de drepturi fundamentale ale omului.

3 http://arthistoryresources.net/modernism/roots.html

2. Practica drepturilor omului – sau de e necesară educația cu acest subiect

Dar, în definitiv, de ce ar fi nevoie ca arta să se implice ca vector de educație în promovarea drepturilor omului? România a semnat încă din 1955 Declarația Universală a Drepturilor Omului (adoptată de Organizația Națiunilor Unite în 1948), iar Convenția Europeană a Drepturilor Omului a fost ratificată de țara noastră în 1993. Ca să nu mai pomenesc o lungă listă de documente oficiale vizând diferite aspecte particulare ale drepturilor omului, care au fost asumate de statul român. Cu alte cuvinte, avem un cadru normativ temeinic, de ce ar fi nevoie să se mobilizeze artiștii și școala pentru a promova idei și valori temeinic protejate de legi? Nu există riscul ca, prin supralicitare, programele de promovare a drepturilor omului să se golească de conținut, să se reducă la nivelul unui discurs propagandistic, al unei retorici de lemn? Evident că acest risc este prezent, dar nu din cauza conținutului, ci a calității. Să le luăm pe rând.Distanța de la legi la viața reală dă măsura calității unui stat. Cadrul normativ pe care l-am pomenit este o condiție necesară, dar nu suficientă pentru un stat democratic pentru care drepturile omului sunt un pilon definitoriu. Or', dacă explorăm rezultate ale unor evaluări realizate cu instrumente academice – care nu pot fi, așadar, expediate ca simple opinii – situația din teren este considerabil decalată față de cadrul normativ. Dacă ar fi să ne referim la decalajele de gen în raport cu accesul la resursele societății – așa cum sunt prezentate de o cercetare recentă care urmărește discriminarea de gen în țările membre UE[4] – vom descoperi că România se situează pe ultimul loc: femeile au salarii mai mici decât bărbații, au acces pe piața muncii limitat la profesii mai prost plătite și mai puțin respectate, au acces limitat la educație și la timp liber și așa mai departe. Iar femeile sunt grupul cu expunerea la discriminare cea mai redusă, dacă e să îl comparăm cu grupul persoanelor cu altă orientare sexuală, al persoanelor infectate cu HIV, al romilor, al maghiarilor și încă alte câteva categorii. Explicația acestui important decalaj nu este simplă, dar cu siguranță unul dintre motive este caracterul profund înrădăcinat în mentalități

4 http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf

consolidate timp de multe generații în cultura societății noastre. De câte secole este considerată femeia a fi un accesoriu al bărbatului? Câte sute de ani au fost romii, robi? Ori, pentru o schimbare a unor atitudini atât de rigidizate, este nevoie de un efort constant, susținut și de intervenții bine calibrate. Acesta este motivul care ne determină să susținem că nici un efort de promovare a drepturilor fundamentale ale omului nu este inutil, dimpotrivă, este necesar și prioritar.

Cât privește calitatea comunicării despre drepturile fundamentale, aici da, se poate discuta despre demersuri salutare, dar și despre intervenții contraproductive.Cât timp vorbim despre formarea unor competențe, căile eficiente vor fi comparabile cu cele considerate ca atare în cazul oricăror altor discipline. Deci. e evident că promovarea drepturilor omului se poate face formalist, fără har pedagogic, deci fără eficiență. Între soluțiile inovatoare, care au șansa de a eluda obstacolul arid al teoreticului, al abstracțiunii aride, expresia artistică oferă oportunitatea unei abordări interactive și a operaționalizării conceptelor de transmis. Utilizarea artei în procesul educațional pentru a forma competențe în domeniul drepturilor fundamentale ale omului asigură o bună angajare motivațională atât a beneficiarului – de exemplu, a elevului – cât și a formatorilor.

3. Baia de arte

Știu, misiunea mea în acest text este să ajung să scriu despre arte vizuale în școală. Dar școala nu este singurul loc în care se face educație, iar artele vizuale nu sunt singura formă de expresie artistică folosită pentru intervenție socială. Viața unui adolescent sau a unui tânăr adult poate concentra o mult mai mare diversitate de influențe formative vehiculate de diferite forme de exprimare artistică.

Muzica este, probabil, forma dominantă. Diversitatea mesajelor vehiculate sonor este uriașă:conven̦ionalism plat al "conservelor" pop, mesaje radicale ale unor trupe rock[5], texte homofobe și rasiste ale unor hip-hop-eri (Paraziții), militantism multicultural al muzicii punk grupată în mișcarea "Anti-Fa(scistă)", misticismul rock-ului creștin și multe altele. În formele evocate, muzica este vehicul de influență dinspre autorii ei spre publicul care o consumă. Există, însă, forme mult mai apropiate de caracterul instituționalizat al educației, în care muzica poate să devină instrument pedagogic. Într-un program[6] destinat dezvoltării comunitare a unui mic cartier amenințat de gentrificare, un grup de copii este antrenat să folosească mai mult sau mai puțin minimal instrumente muzicale de jucărie și câteva de percuție; un artist bun pedagog muzical îi "asamblează" într-un produs muzical – proiectul "Biluna" - la realizarea căruia contribuie, alături de copii, câțiva muzicieni de calibru; rezultatul este un spectacol de succes reluat timp de doi-trei ani.

Credit foto: Maria Drăghici

Rezultatul pedagogic, mai puțin vizibil pentru public, este revalorizarea personalităților copiilor proveniți din familii marginalizate, multe de etnie roma: proiecția în viitor a tinerilor artiști a fost energizată de program, ancorarea lor în traseul educațional convențional a fost consolidat. În sfârșit, publicul care a aplaudat spectacolul a fost informat cu privire la istoria intervenției comunitare și a problemelor de excluziune la care locuitorii cartierului au fost expuși – iarăși, un tip de interacțiune care poate să determine schimbări atitudinale.

Filmul. La fel ca muzica, filmul este un gen cu impact uriaș datorită forței sale de multiplicare. Iar între cele două specii, fratele mai mare domină: filmul de ficțiune. Este un domeniu cu o

5 ilustrez cu un citat din Luna Amară https://www.youtube.com/watch?v=8YuPPH92iak

6 proiectul Biluna – Centrul Comunitar La Bomba https://www.youtube.com/watch?v=_0XzJ3lup4U

notorietate mult prea mare pentru a mai detalia sau ilustra. Așa că mă voi mulțumi să pomenesc doar titlul filmului care a câștigat „Ursul de argint" la Berlin anul trecut: „Aferim". Din perspectiva drepturilor omului, filmul lui Radu Jude oferă prilejul unei reevaluări necruțătoare a culturii autohtone tradiționale: rasismul, antisemitismul, misoginia au fost valori de bază ale unei societăți feudale, valori ocultate de discursul conservator al "lecției de istorie a patriei" redactată în retorica patriotardă. Filmul documentar își permite să fie mai direct în intenții, să atace explicit teme care pot fi legate de drepturile omului. Dacă spre deosebire de filmul de ficțiune, documentarul nu beneficiază de o difuzare comparabilă, volumul de filme dedicate doar drepturilor omului este suficient de mare pentru a asigura conținutul unui festival – One World Romania –, dedicat exclusiv drepturilor omului, cu durata de o săptămână. Unul dintre documentarele proiectat în ediția din acest an a festivalului are cu relevanță particulară pentru subiectul acestei prezentări: filmul "Profesori de ignoranță" pune alături profesori israelieni și palestinieni și versiunile lor de istorie a celor două popoare care conviețuiesc în Orientul Mijlociu; în poveștile lor despre istorie, perspectiva "celuilalt" este, cu puține excepții, ignorată.

Mona Nicoară, autoarea unui documentar de referință despre segregarea școlară a copiilor romi – "Școala noastră" își deconspiră într-un interviu[7] mecanismul creației și modul în care drepturile omului participă la construcția filmului: "Filmul e o unealtă care poate fi folosită de cei care luptă să schimbe lumea".

"*Ideea filmului a pornit, de fapt, de la frustrare mea personală ca activist: în ultimii 20 de ani am* văzut sute de rapoarte și de strategii pe romi, care au schimbat însă prea puțin înțelegerea noastră umană, colectivă asupra problemelor cu care se confruntă romii și a rolului nostru în rezolvarea lor. Am sperat că o abordare diferită – o poveste reală, simplă, cu oameni pe care ajungi *să îi cunoști – poate să ne ajute să înțelegem, măcar la nivel individual, care sunt resorturile și leacurile discriminării.*

…

Sper ca **Școala noastră** *să provoace un proces de introspecție în cei care văd filmul. Să ne îndemne pe toți la o examinare onestă a rolului pe care îl avem fiecare în societate. Dacă e o miză politică a filmului, e o miză politică în cel mai larg sens al cuvântului – al relației dintre noi ca indivizi și organizarea socială din care facem parte și pentru care, în fond, suntem responsabili. Politicile, în sensul mic al cuvântului, nu capătă conținut decât cu consimțământul nostru ca indivizi".*

Dacă vorbim despre axa artă-educație-școală, putem considera că este un proces declanșat și în dezvoltare cel al penetrării filmului în școală; există, deja, câteva organizații care promovează atât programe de consum critic de film (EducaTiff,[8] Film Club Romania[9]), cât și programe destinate utilizării filmului (îndeobște documentar) în școală (Astra film festival și OneWorld[10]). Din perspectiva temei noastre, programul OneWorld la școală este explicit dedicat promovării drepturilor omului prin artă (cinematografică) la școală.

Teatrul. Dramaturgia românească a avut un moment de relansare similar celui al cinematografiei. "Noua școală" de teatru a avut un nume: DramaAcum – un grup de autori care au reorientat discursul și arhitectura dramatică spre social și autentic. Spectacolele sunt produse după ce autorii plonjează într-un spațiu social aflat eventual în criză; interviurile cu protagoniștii reali și documentarea – la care uneori participă și

7 Gazeta de arta politica http://artapolitica.ro/?p=1138

8 http://tiff.ro/en/educatiff
9 http://www.filmclubromania.ro/
10 http://scoala.oneworld.ro/en/

actorii - sunt condiții cheie pentru majoritatea produselor din acest gen. "Amintiri din epoca de școală" (de Mihaela Michailov în regia lui Radu Apostol) este un exemplu tipic de asemenea spectacol și care este dedicat drepturilor fundamentale ale copilului. "Amintirile" și alte spectacole dedicate drepturilor omului au început să fie jucate în școli, acolo unde școala a înțeles că e important să deschidă porțile vieții reale. Mai mult, în unele piese, elevii înșiși devin actori pentru a-și interpreta problemele (ex: "Familia Offline", un spectacol despre copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate).

Radu Apostol, unul dintre reprezentanții acestui curent, vorbește explicit într-un interviu[11]despre "Educația prin teatrul educațional": "Educația prin Teatrul Educațional este o prelungire a modului în care educația se face în familie. O clasă în care se desfășoară un curs de teatru educațional se aseamănă foarte tare cu podeaua din „camera copiilor", cu podeaua din orice încăpere în care se află copii. Nu există stabilite apriori „locuri mai bune" sau "locuri mai puțin bune", nu există complexul „ultimei bănci" sau „al băncii întâi", pentru că fiecare nouă întâlnire pentru realizarea unei noi acțiuni dramatice se poate petrece în tot spațiul, oriunde imaginația și fantezia participanților îi poartă. Nu există „catedră" și, implicit, nu există o unică direcție de manifestare a interesului major, un *loc de forță*, unic depozitar al cunoștințelor și informațiilor interesante pentru elev. Nu există un raport de superioritate a profesorului față de elev, așa cum este indus de arhitectura sălilor de curs din sistemul tradițional de educație.[...]Rolul profesorului în modelul educațional bazat pe Teatrul Educațional este foarte asemănător celui pe care părintele, bunicul, fratele sau sora mai mare, prietenii îl exercită asupra copilului. Profesorul reprezintă, primordial, un reper de securitate și siguranță pentru elev, și nu unul de autoritate, reprezintă un partener de joc."

Arta activă. Proiectul muzical pe care l-am descris mai sus a fost parte dintr-un program care s-a autodefinit a fi "artă activă". Un grup de artiști s-a implicat timp de mai mulți ani în viața unei comunități la coagularea căreia au contribuit intervenind cu un arsenal vast de limbaje artistice – film, fotografie, grafică, teatru, creație de modă[12] și - experiența descrisă mai sus - muzică. În experimentul Rahova-Uranus – centrul comunitar La Bomba – arta a fost reformulată pentru a prelua vocile cetățenilor din comunitate; poveștile acestora au devenit film și piese de teatru, unele intepretate chiar de ei înșiși. Valențele formative/ educaționale ale artei au fost integrate într-o formă de intervenție încă și mai intensă, ele asistând nașterea și creșterea conștiinței colective a unei comunități, o comunitate aflată în dificultate și pentru care asocierea într-un organism colectiv a însemnat consolidarea unor mecanisme de apărare și răspuns față de amenințările venite dinspre sistem. Câțiva dintre copiii din comunitate au reușit să se desprindă de un destin care-i condamna să repete ciclul vicios al generațiilor de excluziune socială.

Arta plastică își are o excelentă ilustrare în chiar programul descris de această publicație.

Înainte de a avansa spre ultimul capitol al acestui sumar exercițiu de contextualizare a utilizării artei plastice în educația pentru drepturile omului în școală, vă invit să mai aruncăm o privire peste cele povestite mai sus. Veți descoperi că nu asistăm la o relansare a filmului, a teatrului, a artelor vizuale și așa mai departe. Nu cred că transformările revoluționare de paradigmă

11 http://artapolitica.ro/?p=1095

12 Parada femeii evacuate: http://www.suplimentuldecultura.ro/index.php/afisStire/3485

din fiecare dintre aceste sectoare de creație artistică sunt fenomene independente între ele. Dimpotrivă, dacă ar fi să argumentez invocând doar natura proceselor socio-culturale, care stabilesc gradul uriaș de interdependență a subsistemelor în cadrul macrosistemelor, ar fi suficient. De aceea cred că România începutului de mileniu trăiește o amplă Mișcare culturală, o replică contemporană - și autohtonă - a istoricei rebeliuni a progresiștilor de acum un secol. O mișcare în strategia căreia intră – uneori explicit – pătrunderea în școală. Iar cum noua paradigmă a Mișcării înseamnă abordarea onestă, frontală, a subiectului vieții, în actualitatea și concretitudinea lui și promovarea valorilor în baza cărora oamenii redevin egali, asta înseamnă că școlii i se oferă șansa de a se deschide vieții reale.

4. În folosul cui?

Subiectul diversității și al drepturilor omului este un domeniu de cunoaștere la fel de puțin explorat atât de corpul didactic, cât și de elevii din învățământul preuniversitar. Pentru a evalua calitatea competențelor profesoarelor/ profesorilor de a pregăti elevi în materia "drepturile fundamentale ale omului" am vizitat site-urile câtorva universități. Niciuna dintre cele pe care le-am cercetat nu are, în lista de discipline incluse în programa cursurilor postuniversitare de certificare pentru profesia didactică de la universități,vreun program dedicat educației pentru diversitate, inițierii în drepturile omului. Doar la Universitatea din Cluj Napoca am găsit un curs care se apropie tangențial de acest subiect – "Mass-media, educație, societate".

Privită dinspre realitatea din școli, situația arată astfel: în întâlnirile pe care le-am avut, în ultimii trei ani, în multe instituții de învățământ preuniversitar din toată țara atât cu profesori, cât și cu elevi, am avut prilejul să constat efectele acestei lacune în pregătirea corpului didactic: elevii și profesorii împărtășesc mentalități, atitudini și stereotipuri culturale care nu îi deosebesc de restul populației. Intoleranța față de diferite grupuri vulnerabile la discriminare – femei, persoane cu dizabilități, gay, romi etc este atitudinea dominantă. Acest fenomen constituie o vulnerabilitate socială pe care România s-a angajat să o controleze prin mai multe măsuri. La nivelul sistemului educațional, strategia guvernamentală vizând atingerea obiectivelor legate de dimensiunea echității și coeziunii sociale își propune să promoveze: "*Conținuturi de educație socio-culturală pe teme locale şi universale precum: drepturile omului, pacea şi securitatea oamenilor, egalitatea sexelor, diversitate culturală, educație interculturală, educație pentru sănătate şi pentru calitatea vieții, educația pentru timpul liber, buna guvernare (transparența, exprimarea liberă a opiniilor, libertatea expresiei, contribuția la formularea politicilor), educația pro-patrimoniu şi pentru memoria locală.*"[13]

Există, deci, un argument formal și administrativ destul de puternic pentru a da curs programelor de promovare a educației pentru drepturile omului în școală. Un alt argument, mult mai palpabil, poate fi simțit în aceste zile în care emoțiile populiste reușesc să facă din refugiații sirieni un inamic public extrem de periculos, iar din islam o amenințare la adresa "ființei culturale a neamului român". Sigur că distanța unui deceniu va face din aceste emoții o amintire vagă și în 2026 ne vom permite o reevaluare la rece a raporturilor reale dintre refugiați și țările gazdă – așa cum putem să gândim azi drama războiului dintre ortodocșii sârbi, catolicii croați și musulmanii bosniaci. Dar până atunci, soarta câtorva generații de copii sirieni va fi fost pecetluită de excluziune. Azi sunt câteva zeci de mii de copii sirieni care trăiesc în tabere de refugiați de patru ani fără a fi avut acces nici măcar o zi la o minimă sursă de educație.

De aceea consider că, până se va urni un sistem birocratic să instaleze programe de formare pedagogică pentru profesori, arta rămâne unul dintre instrumentele de forță care poate angaja, emoțional și intelectual, elevi și profesori deopotrivă, într-o întreprindere comună care-i îmbogățește cu valori ale umanității.

13 Guvernul României, Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României, Orizonturi 2013-2020-2030file:///Users/mirceatoma2/Downloads/Strategia%20nationala%20pentru%20dezvoltare%20durabila%20-mai%202008%20-proiect.pdf

Cum am dat culoare școlilor

Bune practici din proiect

Anca Tîrcă

#1

Școala "Ion Vișoiu" Chitila

Școala "Ion Vișoiu" din Chitila este una receptivă la schimbare și deschisă către parteneriate cu ONGuri, așa că proiectul a găsit un context foarte bun pentru o implementare de succes. Pe toată durata realizării picturii murale, a existat o colaborare foarte bună cu conducerea școlii, care a fost interesată din start de proiect și l-a susținut pe tot parcursul implementării, astfel încât activitatea s-a desfășurat în cele mai bune condiții. Echipa a fost formată din elevi ai școlii, profesorul coordonator Mihaela Stancu și reprezentanții Asociației Komunitas, Sabina Lefter, facilitator, și Mădălina Pavel, artist vizual.

Atelierele teoretice

Datorită faptului că facilitatorul are experiență extinsă în lucrul cu copiii și organizarea de activități de educație nonformală, atelierele teoretice de la Școala ”Ion Vișoiu” au vizat, pe lângă transmiterea de noțiuni legate de drepturile omului și dezvoltarea personală a copiilor din grupul de lucru, mai ales a celor mai introvertiți, și îmbunătățirea relațiilor dintre ei. Jocurile de socio-animație au constituit momente foarte prezente în fiecare atelier și au fost o bună ocazie de a-i face pe copii să își exprime emoțiile, să reflecteze la situații de discriminare pe care le întâlnesc adesea în școală și să găsească soluții care să le rezolve, precum *”susținerea morală și/ sau financiară a persoanelor aflate într-o situație mai dificilă, renunțarea la prejudecăți și jigniri și schimbarea fiecăruia în bine, pentru a-i schimba ulterior pe cei din jur.”*

În toate cele 3 ateliere, copiii din grupul de lucru de la Chitila au tratat subiectele cu seriozitate și au împărtășit cu sinceritate din experiența proprie.

”În jocul de simulare ”Fă un pas înainte!” fiecare copil a primit un rol, pe care nu trebuia să îl divulge colegilor. Personajele reprezentau copii cu un statut socio-economic diferit şi o situație familială mai mult sau mai puțin fericită. Însuşindu-şi aceste roluri copiii pot observa privilegiile pe care le au anumite persoane şi lipsa de şanse în alte situații. În urma procesării jocului ”Fă un pas înainte!” am proiectat un film scurt, intitulat ”Boy Inspires Kids - Kids Inspire Us All”. Acesta ilustra lupta unui băiețel cu dizabilități de a termina o cursă şi susținerea primită din partea profesorului, a colegilor şi a părinților. În timpul procesării jocului şi a filmului ne-am axat pe emoțiile resimțite de copii şi conectarea a ceea ce s-a întâmplat în timpul activității cu realitatea lor.” (Sabina Lefter, facilitator)

Utilizarea unor metode de lucru interactive a facilitat înțelegerea de către copii a unor concepte mai dificile, care, dacă ar fi fost explicate în mod tradițional, prin definiții gata pregătite și „recitate” sau scrise pe tablă de profesor, ar

fi rămas cu siguranță nelămurite pe deplin. De exemplu, conceptul de stereotip a fost abordat prin jocul ,,Băieții nu plâng", în care copiii au adus argumente pro și contra unor afirmații precum "băieții nu ar trebui să plângă niciodată", ,,fetele sunt mai deştepte decât băieții" și au creat o scurtă scenetă pe care au interpretat-o în fața colegilor.

"În timpul discuțiilor copiii au arătat că sunt familiarizați cu numeroase stereotipuri de gen. Chiar dacă la început nu ştiau deloc ce este un stereotip, au înțeles conceptul foarte rapid. Un exemplu foarte relevant adus în discuție de unul dintre băieți a fost cel legat de Islam. Chiar dacă pentru ei Islamul însemna terorism, război, arme, femei cu văl tratate prost, arabi, acesta a fost o bună oportunitate de învățare. Un alt exemplu folositor, ce i-a făcut să înțeleagă efectele negative ale stereotipizării şi le-a stârnit revolta, a fost cel al românilor catalogați drept hoți. Concluzia discuției a fost că nu putem generaliza nici în cazul fetelor şi al băieților, nici în cazul altor culturi şi că toți oamenii sunt diferiți." (Sabina Lefter, facilitator)

Așa cum era prevăzut în metodologia generală de lucru în școli, drepturile copilului au fost și la școala din Chitila prezentate într-un mod care să îi atragă și să le dea idei creative pentru tema picturii murale.

"La început, le-am propus copiilor un brainstorming pentru a identifica o parte din drepturile copilului. Ulterior, elevii au fost împărțiți în 4 echipe. Fiecare echipă şi-a ales un drept pentru care a trebuit să realizeze o reclamă. Aceştia au trebuit să se gândească la conceptul reclamei, la cum pot promova dreptul ales, să repete scenariul, iar la final să fie filmați în timp ce interpretează. Activitatea a fost urmată de o discuție despre drepturile alese de ei (dreptul la opinie, dreptul la educație, dreptul de a fi protejat împotriva violenței şi abuzului, dreptul de trăi într-o familie), importanța lor, despre ce se întâmplă în viața lor în această privință şi despre o situație ideală."(Sabina Lefter, facilitator)

Atelierele practice

La Școala ”Ion Vișoiu” atelierele practice s-au desfășurat în afara programului și ideea a fost ca ele să devină atractive și să stârnească interesul copiilor chiar din prima zi. Și cum s-ar fi putut face acest lucru mai bine decât dând fiecărui copil un carnețel de schițe chiar de la prima întâlnire cu artistul vizual? Cu rugămintea să fie folosit și în afara activităților, când apare vreo idee sau când inspirația e foarte aproape. Dacă primele pagini au fost cu autoportret, preferințe și experiențe, următoarele s-au umplut de simboluri care reprezentau persoane, obiecte și acțiuni.

”Copiii au prezentat interes pentru desen și exprimare prin desen. Au fost bucuroși la primirea carnetelelor de schițe și au început să deseneze imediat. Am observat că au descoperit legătura dintre desen și exprimare, faptul că ceea ce desenează este ceea ce simt, gândesc sau le place. Totodată, au învățat că pot ilustra noțiuni printr-un simplu simbol (ex: școala- simbolizată printr-o carte, copiii/elevii-printr-o floare).” (Mădălina Pavel, artist vizual)

Pasul următor a fost trecerea de la carnețelul individual la rola de hârtie comună, învățatul despre culori, cum se combină ele și ce simbolizează și ilustrarea unor cuvinte simbol. De asemenea, copiii au vizionat picturi murale din alte școli din lume și acest lucru i-afăcut să înțeleagă mai bine care va fi și misiunealor în proiectul ”Dă culoare școlii tale!”.
Reflectând asupra activității pe care a desfășurat-o, Mădălina face o observație care merită toată atenția și remarcă faptul că desenele copiilor sugerează starea emoțională pe care aceștia o au, ca urmare a unor experiențe prin care trec.

„Am remarcat, la acest atelier, o teamă a copiilor de a picta, de a folosi culori vii. Aruncând o privire peste picturile lor, am observat multe culori închise, personaje mici, forme abstracte, lipsa detaliilor de mediu înconjurător. Un copil a pictat pătrate și dreptunghiuri în incercarea de a ilustra camera sa de acasă.” (Mădălina Pavel, artist vizual)

Pentru că tema aleasă de copii pentru pictura murală a fost dreptul la educație, în ultimul atelier practic s-a reușit și realizarea schiței compoziției, un adevărat succes, ținând cont de timpul scurt avut la dispoziție. Dar, așa cum remarca și Mădălina:

”Copiii sunt foarte implicați atunci când sunt responzabilizați, încurajați și tratați în mod egal, conform comportamentului și abordării fiecăruia în parte. Personal, consider că am reușit să ne organizăm ca o echipă, copiii au învățat să lucreze unii cu ceilalți și să creeze ceva frumos împreună, pentru școala lor.”

Realizarea picturii murale

Spațiul ales de copii împreună cu directoarea școlii a fost un perete de pe unul dintre holurile principale ale școlii. Din cauza unei probleme de construcție și finisaj, a fost nevoie ca peretele să fie pregătit în prealabil, prin montara unor panouri pe care ulterior s-a pictat. La Chitila, tema aleasă de copii a fost dreptulla educație și la o școală în care copiii să se simtă bine. Mai bine spus, așa cum a fost ilustrată și în pictura murală, o școală a tuturor, cu mult sport și multe ore de muzică și desen. O școală foarte veselă și prietenoasă, la care se ajunge printre flori și fluturi, în care mai e loc și timp și pentru joacă, șotron, leagăne și tobogane

"La scoala "Ion Vișoiu"din Chitila, toți pereții holurilor sunt alb cu gri. Peretele ales de noi nu făcea excepție, ba mai mult, gri-ul este sub forma unei tencuieli structurate, imposibil de eliminat pentru nivelarea suprafeței destinate picturii. Soluțiile ar fi fost fie să pictăm pe bucata de perete rămasă albă, fie să pictăm pe un suport aplicat pe toată suprafața peretelui. Am ales a doua soluție. Suportul (plăci de osb) a fost montat pe perete, s-a dat cu un strat de amorsă și lavabilă. Artistul și facilitatorul au lucrat în prima zi cot la cot pentru pregătirea panoului. Am desenat conturul desenului, iar începând cu a doua zi, copiii au început prima lor pictură murală de mari dimensiuni."(Mădălina Pavel, artist vizual)

"Prima ședință a fost ușor haotică, copiii erau mulți și entuziasmați, pensule și culoare peste tot. Am început prin a le face un mic instructaj tehnic, cum să procedeze cu pensulele, apa murdară etc.; am preparat nuanțele de culoare împreună, le-am dat libertatea de a decide în privința culorilor folosite pentru elementele picturii. La finalul zilei, peretele era pe jumătate acoperit de culoare." (Mădălina Pavel, artist vizual)

Lucrarea a fost realizată în perioada 27 februarie - 12 martie. În total, pictura a durat 5 zile, ultima zi fiind rezervată retușurilor si micilor reparații. Materialele utilizate au fost plăci OSB, amorsă, vopsea lavabilă albă, culori acrilice, pensule, hârtie, markere, scotch de hârtie, pahare și farfurii de plastic pentru apă și culoare, trafaleți, folie protectoare, prosoape de hârtie, servețele umede

"Acolo unde a fost nevoie am format echipe, prin rotație(cei care pictau cerul, cei care pictau dealurile, cei care schimbau apa și spălau pensule). Am observat că, treptat, copiii au început să remarce când o culoare este prea închisă sau este cea potrivită. De exemplu, în prima zi de pictat culorile au ieșit cam închise, iar copiii au observat asta. In adoua zi, au deschis culorile, iar odată cu ele, toată pictura. In felul ăsta, au învățat că toate

culorile se influențează între ele, că o singură culoare poate schimba toată pictura. Astfel, au început să facă singuri modificări, ori de câte ori au simțit nevoia. Bineînțeles, cu acordul artistului. Așa am devenit o echipă." (Mădălina Pavel, artist vizual)

"Rezultatul a fost pe placul tuturor. Pentru noi, echipa coordonatoare, rezultatul cel mai important a fost că am demonstrat că, în Romania, copiii pot fi educați într-un mod liber, pot schimba școala în care învață și știu ce își doresc de la sistemul de invățământ. Din ce am aflat noi, își doresc un mediu de învățare relaxat și prietenos, fără violență, atât din partea profesorilor,cât si a colegilor. Își doresc să practice activități artistice și sportive și să aibă mai mult timp pentru joacă si hobby-uri."(Mădălina Pavel, artist vizual)

Vernisajul a avut loc în data de 5 aprilie 2016, iar copiii care au realizat pictura murală i-au avut alături pe alți colegi și profesori, pe doamna directoare, reprezentanți ai MENCS și ai ISJ Ilfov, reprezentanți Komunitas, facilitatorul, artistul vizual și presa locală. Toți copiii au primit diplome din partea Asociației Komunitas.

Ce au zis copiii?

”Ce super ar fi dacă ar fi mereu așa la școală!”

“Nu imi vine să cred că suntem așa mulți copii în școală și e liniște!”

“In sfârșit putem și noi să lucrăm în echipă!”

”Am fost surprinși că niciun copil nu a stricat pictura, deși aveam această teamă. Ba chiar mulți copii din școală și-au făcut selfie-uri cu pictura.”

Sfat pentru un artist vizual care ar dori să realizeze o activitate similară:

”L-aș sfătui să încurajeze copiii să descopere și să găsească soluții singuri. Un copil, chiar dacă nu este talentat la pictură, poate fi foarte util pe task-uri organizatorice sau pe execuție (umplerea spațiilor cu culoare etc). Alt sfat este să încerce să facă echipă cu copiii, să le câștige încrederea, să fie aproape de ei, dar în același timp, în control.Va fi mult mai ușor de lucrat cu ei atât la nivel de performanță, cât și ca relaționare și management al grupului. Mulți dintre ei vor executa comenzi, dar nu îi va ajuta pe termen lung. ”
(Mădălina Pavel, artist vizual)

#2

Școala nr.31 București

Pentru profesorii de la Școala nr.31 din București implicarea copiilor în proiecte și activități extrașcolare este o practică curentă. În această școală, Asociația Komunitas a realizat în 2014 prima pictură murală 3D din București aflată pe zidul exterior al unei instituții de învățământ. Prin urmare, proiectul ”Dă culoare școlii tale!”a continuat în mod firesc un demers deja început și o colaborare anterioară de succes între un ONG și o instituție școlară, care a început în 2012. Echipa implicată în activitățile proiectului a fost formată din elevi ai școlii, reprezentanții Asociației Komunitas, Sabina Lefter, facilitator, și Măriuca Tocae, artist vizual și profesoarele coordonatoare, Marilena Zamfirescu și Marie Jeanne Minculescu.

Atelierele teoretice

La Școala nr.31 atelierele teoretice s-au desfășurat după orele de curs, prin urmare a fost o provocare pentru facilitator să le atragăelevilor interesul pentru temele discutate și să îi implice în activitate. Soluția găsită de Sabina a constat în a utiliza tehnici și metode interactive, care au dinamizat grupul și l-au provocat să reacționeze în orice moment. Atelierele au fost prilej pentru copii de a interacționa, de a se cunoaște mai bine, de a identifica avantajele lucrului în echipă și de a aprecia și respecta opiniile colegilor referitoare la valori și teme legate de drepturi și responsabilități. Regulile grupului, stabilite chiar de la prima întâlnire de către copii, au creat un cadru de discuție și o atmosferă de lucru care au permis fiecărui copil să fie parte activă din activitate.

„Atelierul a debutat cu un scurt joc de cunoaștere. Într-un timp limitat, copiii au avut de identificat persoane din grup cu diferite caracteristici (o persoană cu mai mult de 2 frați, o persoană care știe să meargă pe bicicletă, o persoană care știe să cânte la un instrument etc) și de completat numele acestora pe fișă. În continuarea jocului, am stabilit împreună cu elevii regulile grupului. Copiii au venit cu propuneri, care au fost ulterior votate."(Sabina Lefter, facilitator)

În general, în activitățile în care se discută despre probleme ce împart oamenii în susținători și opozanti, se recomandă utilizarea metodei dezbaterii, pentru că nu este atât de important să ajungi la o concluzie unilaterală, cât să auzi exprimate puncte de vedere cât mai diferite, la care fiecare să reflecteze ulterior.

„Fiecare a încercat să își facă auzită opinia și să își convingă colegii. Am observat că opiniile lor sunt încă în formare în raport cu subiectul discutat, fiind deschișe la schimbare. În timpul dezbaterii, copiii au reușit să identifice diferite clișee privind egalitatea de gen și și-au dat seama că există așteptări diferite de la fete(să se machieze, să arate bine, să nu vorbească urât, să fie delicate) și băieți (să aibă pătrățele, să nu plângă și să fie puternici) și activități diferite care cad de obicei în sarcina fiecărui grup. "(Sabina Lefter, facilitator)

„Pentru a înțelege mai bine conceptul de stereotipam ales o activitate numită "Cine e în spatele meu."Fiecare copil a avut pe spate o imagine cu o persoană dintr-o cultură diferită și cu un statut socio-economic diferit (ex: o persoană în scaun cu rotile, un etnic chinez, o persoană care cerșește, un bărbat îmbrăcat în costum). Niciun copil nu știa care este imaginea de pe spatele lui,

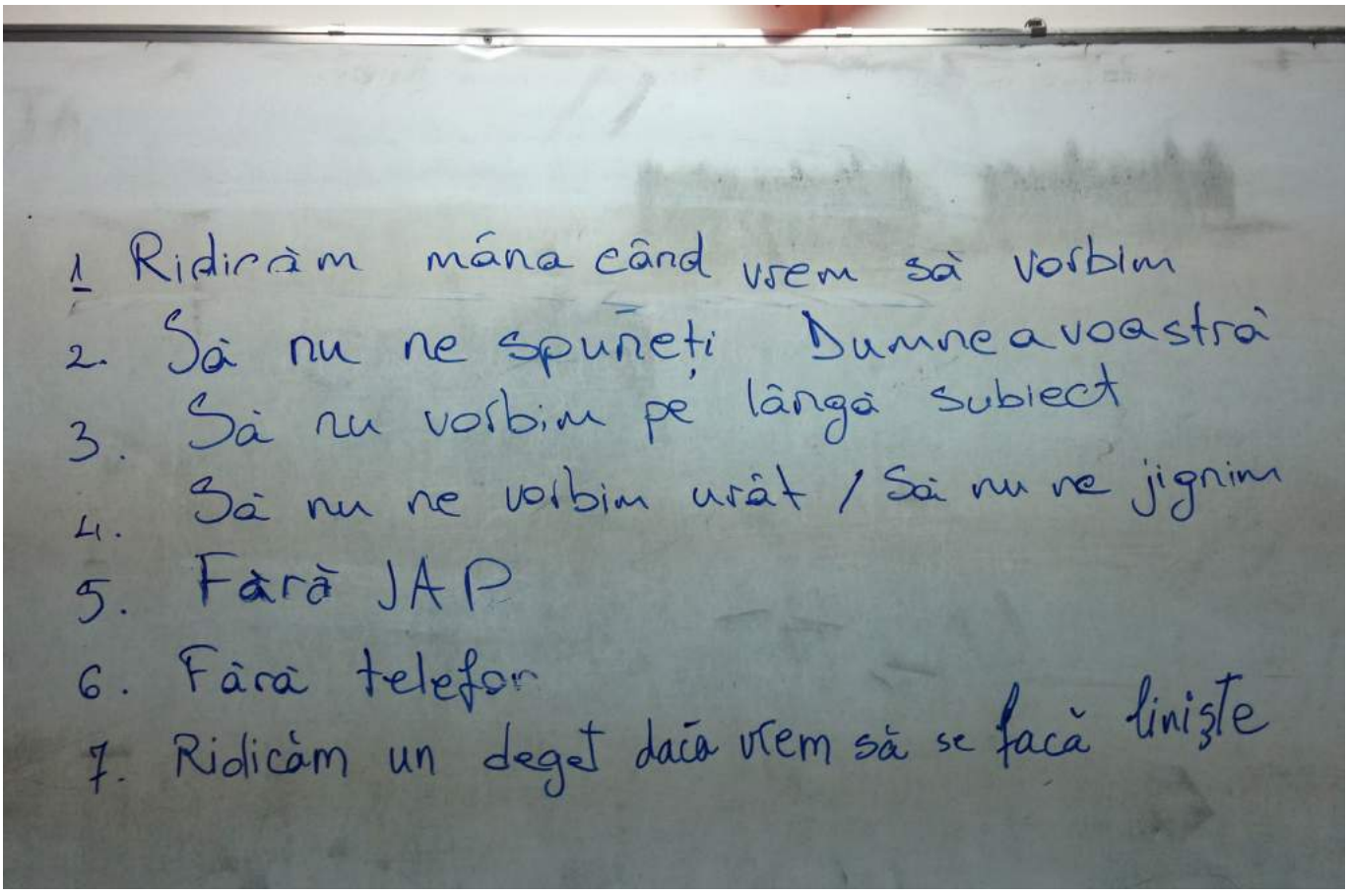

scopul fiind ca la final să ghicească. Copiii au venit pe rând în fața grupului, iar colegii lor au avut sarcina de a le spune cum este percepută persoana din imagine în societate, ce fel de caracteristici îi sunt atribuite. La final, fiecare copil a încercat să ghicească cine era reprezentat în imaginea lui şi am discutat stereotipurile apărute în timpul jocului."(Sabina Lefter, facilitator)

Așa cum au remarcat și copiii în chestionarele de evaluare a activității, atelierele le-au dat posbilitatea să se exprime în legătură cu anumite aspecte care apar în comunitatea școlii și despre care au de puține ori ocazia să vorbească cu cineva din școală.

"Ultima activitate din atelier a fost legată de drepturile copilului.I-am rugat pe elevi să se poziționeze în acord sau dezacord cu diferite afirmații privind drepturi ale copilului (ex.: copiii nu au dreptul de a participa în luarea deciziilor în familie; părinții știu mai bine; într-o clasă, votul copiilor care fac probleme la şcoală nu ar trebui să conteze). La final am discutat despre opiniile lor în această privință şi realitatea din şcoală. "(Sabina Lefter, facilitator)

Atelierele practice

Atelierele practice au fost conduse de artistul vizual și au avut ca scop să realizeze compoziția picturii murale și schița acesteia. În aceste întâlniri, copiii au învățat noțiuni despre tipuri de culori, cum să facă schițe în creion și să picteze în diferite tehnici, dar și cum se folosesc fonturile și cum se armonizează culorile. Dacă la început nu știau cum și de unde să înceapă un desen, pe parcurs, copiii au reușit să își învingă teama că nu vor fi în stare realizeze pictura murală și să treacă peste neîncrederea în forțele proprii.

„Au fost elevi care la primul atelier au realizat doar o schiță timidă, în creion, iar la cel de-al doilea atelier, dupa ce am purtat discuții și i-am încurajat, au început un desen nou și au prins curaj să treacă la culoare. Ne-a surprins plăcut o fetiță care a pictat conștiincios, cu atenție la detalii, iar la final a adăugat în pictură, din proprie inițiativă, termeni pe care îi menționasem la atelierul trecut: „prietenie", „iubire", „respect"."(Măriuca Tocae, artist vizual)

Ca în orice proces de învățare, au existat și probleme care au avut nevoie de o atenție specială. Nu e ușor să lucrezi cu un grup de copii pe care nu îi cunoști și care nu au fost selectați în proiect pe baza aptitudinilor speciale pentru desen. În aceste situații, prezența facilitatorului la atelierele practice a fost binevenită și a contribuit la trecerea peste mici și inerente piedici.

„Unii elevi cer să deseneze ce le trece prin cap: jocuri pe calculator, personaje de la televizor, care nu au nicio legătură cu tema noastră. Unul dintre ei, care afirma la fiecare atelier că el nu știe să deseneze, că are note mici la desen și că a venit la atelier „doar așa", a necesitat foarte multă atenție, foarte multe discuții cu el. În final, reușea și el să schițeze ceva."
(Măriuca Tocae, artist vizual)

Realizarea picturii murale

La Școala nr. 31 există în prezent un perete care vorbește despre dreptul la joacă, la educație și respectul pentru alte culturi.Pictura murală se află pe coridorul de la parterul școlii și a fost realizată în perioada 4-26 martie 2016, în zile de weekend. Ca și în celelalte școli, după cum relatează Măriuca, *"s-a început cu desenarea schiței pe perete, pregătirea zonei de lucru, instructajul copiilor referitor la protecția muncii, utilizarea culorilor și a materialelor, prepararea culorilor și a nuanțelor folosind vopsea lavabilă și pigmenți. Fiecare copil și-a ales apoi zona în care să picteze și culorile cu care să lucreze. Schițele în culoare (după care s-a realizat pictura) au fost în permanență afișate, pentru ca toți copiii să aibă posibilitatea de orientare asupra culorilor și desenului în sine.La final, s-au adăugat detalii și s-au făcut retușuri de culoare și contur."*

La realizarea picturii murale au fost utilizate pensule (tip bidinea și pensule mici), markere pe bază de acril, vopsea lavabilă albă, pigmenți colorați lichizi, găleți (pentru amestecarea culorilor), pahare (pentru repartizarea culorilor către copii), folii de plastic (sau saci de gunoi mari pentru protecția pereților, podelei, bancilor), șervețele umede și uscate.

„Am remarcat entuziasm și bucurie din partea copiilor când au venit să picteze. Am auzit de mai multe ori întrebarea: „Și la anul ce mai facem? Mai veniți și la anul, da?" (Măriuca Tocae, artist vizual)

Activitatea de monitorizare a scos în evidență faptul că pictarea unui perete al școlii a fost o acțiune foarte bine primită de profesorii școlii și de părinți, care ar fi vrut ca inițiativa să continue și în alte zone din spațiul școlii.

„Reacția unei profesoare care ne-a văzut pictând: „Eu de mult mi-am dorit așa ceva în școală. Am propus fostului director să realizăm o pictură în genul acesta pe pereții școlii, dar nu a fost de acord. Acum mă bucur foarte mult să văd că ideea s-a pus în practică. Astfel de picturi ar trebui să fie pe pereții școlii."(Măriuca Tocae, artist vizual)

Vernisajul a avut loc în data de 11 aprilie 2016, în prezența echipei locale de proiect, a reprezentanților Komunitas, a unor părinți și profesori ai școlii. Cu diplome și felicitări, se încheia o activitate de succes din care copiii au avut multe de învățat.

PRIETENIE

Ce au zis copiii?

„Mi-am dezvoltat creativitatea şi am lucrat în echipă cu colegii mei. Asta mi s-a părut o activitate genială şi originală.”

„O bucurie frumoasă şi un timp liber petrecut bine.”
„Mie mi-a plăcut că am mâncat pizza şi am colorat pe pereți.”
„Cel mai mult mi-a plăcut când am desenat pe pereți, pentru că a fost singurul moment când am văzut o idee de-a mea desenată-expusă.”

„Un astfel de proiect e necesar pentru că vom ajunge a fi o Românie mai bună şi mai caldă.”

„În acest proiect am învățat să mă descurc la lucrul în echipă şi să am grijă de persoanele din jurul meu.”
„Mi-a plăcut că am lucrat în echipă, ideile noastre au fost folosite şi ne-am spus opiniile.”

Sfat pentru un artist vizual care ar dori să realizeze o activitate similară:

”Să aibă răbdare cu copiii, iar rezultatele cu siguranță vor veni la final. Când copiii vor prinde curaj şi se vor vedea cu pensulele în mână şi peretele în față va fi doar entuziasm şi bucuria de a picta. Amestecarea culorilor în recipiente mari. Cantitatea pentru o culoare ar trebui preparată toată odată, pentru a evita diferențele de nuanțe (de exemplu, dacă vrem o culoare pentru cer, ar trebui făcută o dată şi apoi repartizată în recipiente mici şi distribuită către copii, pentru că vor fi mai mulți care vor lucra cu aceeaşi culoare, în aceeşi zonă). Nu aş recomanda pictarea cu bidineaua. Copiii nu au dexteritate aşa mare şi dau peste alte suprafețele din jur.”
(Măriuca Tocae, artist vizual)

#3

Colegiul "Mihai Eminescu" București

Colegiul ”M.Eminescu” din București nu este la prima colaborare cu Asociația Komunitas, conducerea școlii mărturisind că apreciază modul riguros și responsabil în care sunt implementate proiectele asociației. În proiectul ”Dă culoare școlii tale!”, echipa care a lucrat la Colegiul ”M.Eminescu ” din București a fost formată din Claudia Iluți, profesor coordonator, Ana Maria Țoni, facilitator, și Daniela Bălăneanu, artist vizual.

Atelierele teoretice

Toate cele 3 ateliere teoretice s-au desfășurat într-un mod interactiv, cu multe exerciții practice, care i-au pus pe copii în situația de a se uita mai atent în grupul lor, în clasa lor și în școala lor pentru a identifica situații în care au discriminat pe cineva sau s-au simțit, la rândul lor, discriminați.

”Copiilor le-a plăcut mult când au desenat un cuvânt reprezentativ pentru ei pentru o atitudine anti-discriminare și cred că acesta este un exercițiu bun pentru pictura finală, pentru că îi punem pe copii în situația de a-și imagina, de a reprezenta și mai ales de a trece prin prisma propriei înțelegeri valori, care altfel pot părea doar niște cuvinte mari.”(Ana Maria Țoni, facilitator)

O modalitate de lucru adoptată de facilitator a fost apelul la elemente familiare copiilor pentru a prezenta/ introduce concepte mai dificile. Iată, de exemplu, cum a fost introdusă noțiunea de prejudecată:

”Pentru a ilustra mai bine acest lucru, am apelat la o comparație făcută de Shrek în filmul de desene animate, pe care îl cunoșteau cu toții, în care personajul principal compara căpcăunii cu cepele. Eu le-am spus că și oamenii sunt ca cepele și am încercat să îi determin să ghicească de ce ar putea fi adevărat acest lucru. După câteva motive precum „oamenii te fac să plângi, ca cepele” sau „unii oameni sunt grași, ca cepele”, am ajuns la concluzia că cepele au mai multe straturi, exact ca oamenii. Le-am desenat apoi o ceapă tăiată în două și am marcat câteva dintre straturi, pornind de la înfățișare și aspect fizic (stratul exterior și cel mai subțire strat), mergând apoi spre centru prin alte straturi care reprezentau limbajul, comportamentul repetiti v (rutina), modelele și eroii personali și ajungând la cel mai din interior (deci cel mai greu de găsit, dar și cel mai constistent streat) – valorile. Am discutat apoi despre faptul că oamenii sunt compuși din toate aceste lucruri și că am pierde foarte mult din vedere dacă ne-am lua doar după acel strat exterior. I-am rugat apoi să se împartă în 3 grupe mai mici, pe care le-am ales stând în cerc și numărând până la 3, și să facă în interiorul grupelor câte o listă cu motive pentru care s-ar putea să nu le placă o persoană. I-am rugat apoi să citească cu voce tare motivele enunțate de ei, iar eu le-am scris pe flipchart în 2 coloane diferite: una pentru motive raționale, pentru care ești îndreptățit să nu îți placă o persoană (plecând de la felul în care se comportă cu tine – oameni care sunt răi, care au un comportament deplasat samd)

și a doua pentru motive care țin de prejudecăți (înfățișare, îmbrăcăminte, culoarea pielii), fără să le spun ce reprezintă fiecare coloană. La sfârșit, i-am întrebat dacă își dau seama care e diferența dintre cele 2 și am discutat despre ce înseamnă cuvântul „prejudecată" și de ce nu ar trebui să judecăm persoanele bazându-ne pe ele."
(Ana Maria Țoni, facilitator)

În ultimul atelier a fost introdusă și tematica drepturilor omului, în același stil care a făcut apel la experiența anterioară a copiilor și repere din universul lor imediat.
"I-am întrebat dacă știu ce sunt drepturile omului și de ce au apărut ele, sau care ar putea fi rolul lor, iar răspunsurile copiilor au fost destul de intuitive: „Au apărut înainte de Ceaușescu", "Au apărut pentru că înainte de ele oamenii nu se respectau" „Pentru că nu toți aveau aceleași drepturi mai demult". Le-am împărțit apoi câteva roluri, care reprezentau persoane din zilele noastre, cărora în continuare le sunt încălcate drepturi fundamentale și i-am rugat să facă un pas în față atunci când cred că le sunt încălcate drepturile. Pentru asta, fie i-am rugat pe ei pe rând să citească câte un drept, fie le-am citit eu, însă am încercat să le simplific, pentru a fi pe înțelesul copiilor.După acest exercițiu, i-am întrebat dacă ei cred că acele roluri sunt reale, unde și când se întâmplă să le fie încălcate drepturile. De asemenea, i-am întrebat dacă ar adăuga ei un astfel de „drept" valabil pentru toată lumea, care i-ar putea face pe oameni să fie mai înțelegători, iar răspunsurile lor au fost surprinzătoare. Printre ele, copiii au menționat „dreptul la prietenie" și că ar trebui să fie o singură religie în lume."
(Ana Maria Țoni, facilitator)

Foarte bine aleasă de moderator a fost și modalitatea prin care, în atelierul 3, copiii au ales tema picturii murale:
"Mai întâi, am recapitulat ce am făcut la toate atelierele de până acum și care ar fi cuvintele cheie pe care le putem desprinde din ele. De la atelierul 1 am subliniat: discriminare, excludere, diferențe, egalitate și valori /atitudini anti-discriminare(bunătate, prietenie, înțelegere, comunicare, susținere, curaj etc), de la atelierul 2: prejudecată, prima impresie, calități diferite, respect, oamenii au mai multe straturi și scene atipice (fete care joacă fotbal, fete curajoase etc), iar de la ultimul atelier: drepturile omului, susținere, suport, încurajare, societate inclusivă, egalitate de șanse.

"Pentru a alege tema picturii, i-am rugat să se gândească, în cadrul a 3 echipe de câte 5 persoane, la ce i-a impresionat cel mai mult din ce au învățat la aceste ateliere,care e acel lucru pe care ar vrea să îl împărtășească cu ceilalți copii care nu au participat la ateliere și să se gândească la moduri prin care ar putea reprezenta acele lucruri. Deși nu au avut timp să termine reprezentările, pe care le vor explora mai mult pe parcursul atelierelor practice, au început atât să schițeze câteva idei prin desen, cât și să scrie cuvinte cheie importante pentru ei."(Ana Maria Țoni, facilitator)

Atelierele practice

La Colegiul Eminescu, cele 3 ateliere practice s-au desfășurat după orele de curs și a fost nevoie de multă îndemânare din partea artistului vizual care a coordonat activitățile pentru a-i face pe copii să-și învingă oboseala și să-și intre în ritm, mai ales că în grupul de copii nu erau aleși dintre cei talentați și pasionați de desen și pictură (aceasta a fost și ideea proiectului, de a stimula dezvoltarea unor abilități noi).S-au prezentat tot felul de materiale interesante și s-a mers pe ideea de acrea o atmosferă de lucru care să incite la reflecție și căutare.

”Le-am prezentat mai întâi un istoric al picturilor murale, începând de la cele rupestre (am subliniat ideea că omenirea, ca şi copilul, întâi a desenat, după aceea a învățat să scrie). Apoi le-am arătat picturi din Egipt, Cretă, Pompei, Bizanț, fresce din biserici, palate, din interior şi exterior, şi le-am explicat etimologia latină a cuvântului mural. Apoi câteva imagini de picturi pe asfalt, cu cretă, le ştiau de pe facebook.
Apoi i-am pus să deseneze. Au început mai greu dar au desenat concentrați până la 8, cred că vreo oră. Am început să le vorbesc, nemairămânându-mi altceva de făcut. Ştiam că le va fi greu să deseneze din imaginație, cei mai mulți neputându-se exprima uşor. Le-am turuit: Amintiți-vă că trebuie să-i inspirați pe colegii voştri prin pictura murală. Să le transmiteți emoții. Atât prin desen cât şi prin culoare. Unii dintre voi pot porni de la nişte cuvinte pe care vi le mai amintiți de la cele 3 ateliere. Încercați să redați ideea de comunitate, de a fi împreună. Desenați grupuri, nu copii izolați. Desenați o lume care v-ar plăcea să existe: forme de relief preferate; oraşe, lumi de poveste sau din imaginație în care să se simtă cu toții bine; o lume ideală. În care oamenii se poartă drăguț unii cu alții, fără violență sau discriminare. Puteți adaugă animale preferate. O lume în care totul e posibil. „Nu există aşa ceva!” se auzi o voce răzleață. Poate există pe peretele vostru sau o puteți face fiecare să existe, începând cu fiecare dintre voi. Oameni care cânta, dansează, petrec timpul împreună. (Mie mi-a venit în minte o idee pe care voi încerca să le-o sugerez dată viitoare. Pornind de la textul ALL COLOURS ARE BEAUTIFUL, pe care l-am văzut într-o imagine, pot desena oameni colorați în toate culorile, nu în diferite tipuri de culori de piele). Curcubee, inimioare, baloane colorate, raze de soare, flori. Culori diverse şi vesele. Nu întunecoase, nu mesaje negative. De la atelierele precedente, Ana Maria mi-a dat nişte desene ale lor în care apăreau copii cu cancer, fără par, sau flăcări ale iadului cu un drăcuşor, cum a desenat un băiat chiar aici.Au zis că nu există o astfel de lume, ideală, perfectă. Le-am spus că poate există la ei pe perete. Sau că fiecare dintre ei poate să o facă posibilă, pe măsură puterii fiecăruia.” (Daniela Bălăneanu, artist vizual)

Realizarea picturii murale

Tema pe care copiii au ales-o pentru pictura murală a fost cea a diversității, care face lumea mai frumoasă. Compoziția s-a construit pornind de la mesajele–citate pe care copiii le-au discutat în atelierele practice: *"Culorile sunt toatefrumoase./ Frumusețea lumii stă în diversitatea oamenilor ei./ Farmecului om stă în bunătatea lui./Fără diversitate, viața ar fi plictisitoare./ Ne unește ceeace ne lipsește./Fiecare om duce o luptă despre care nu știi nimic. Fii bun. Întotdeauna./Diversitate: arta de a gândi independent împreună./Tratează-i pe ceilalți cum ai dori tu să fii tratat./Cineva în jurul tău e vulnerabil. Risipește binele în jurul tău./ Diversitatea este singurul lucrupe care îl avem în comun. Să ne bucurăm de ea în fiecarezi."*

Spațiul ales de copii și agreat cu conducerea școlii a fost un perete de pe unul din holurile școlii, deasupra porțiunii lambrisate, aproximativ 40 de m2. Peretele a fost curățat și pregătit în prelabil de artistul vizual, care a trasat apoi pe perete schița compoziției. Pentru realizarea picturii murale s-au folosit vopsea lavabilă, pigmenți pentru culoare, markere POSCA pentru trasarea conturului, trafaleți, pensule cu păr de porc, pahare pentru amestecuri vopsea și folii, șorțulețe și mănuși pentru protecție.

"Odată schița peretelui realizată în toate detaliile și culorile, rămâne prepararea culorilor. Recomand amestecarea pigmenților cu vopsea albă lavabilă manual. Am folosit cel mult 5 litri de vopsea albă la prepararea culorilor. Nu trebuie mai mult de o găletușă de iaurt de 1 kg pentru fiecare culoare care se întinde pe suprafață mai mare și între 200 – 500 g pentru suprafețe mai mici. Rămâne destulă cantitate nefolosită și așa. " (Daniela Bălăneanu, artist vizual)

Lucrarea a început în 27 februarie și a continuat cu încă o sesiune în 5 martie.

"Deși le-am repetat să aibă grijăsă nu depășească contururile, eram conștientă că se va întâmpla, dar obiectivul numărul 1 era să umplem spațiile. Așa că la sfârșitul primelor 2 zile a câte 4 ore de lucru suprafețe neașteptat de mari din pictură erau umplute! " (Daniela Bălăneanu, artist vizual)

”După ce au umplut spațiile, le-am spus să-și ia fiecare câte culoare, să o urmărească de la un capăt la celălalt al peretelui și să repicteze cu ea în zone unde nu este întinsă bine (transparențe) sau unde s-au depășit contururile, și, de asemenea, să ia și vopsea albă și să acopere pereții unde sunt murdari, în exteriorul picturii. Astfel, lucrurile au mers de minune, ei au urmărit conștiincioși și atenți culoarea sau albul de-a lungul peretelui, și, la sfârșit, ne-am trezit cu toții cu o pictură murală impecabil retușată. ”
(Daniela Bălăneanu, artist vizual)

La final, artistul vizual a făcut ultimele retușuri.

Vernisajul picturii murale a avut loc în data de 18 martie 2016, în prezența copiilor care au realizat-o, a profesorilor, a directoarei școlii, a președintei Komunitas, a facilitatorului, a artistului vizual și a câtorva invitați. Copiii și profesorul coordonator au primit diplome din partea Asociației Komunitas.

Ce au zis copiii?

”De ce nu arată așa toate orele de școală? ”

”Aa, deci nu va trebui să concurăm unii cu alții, cine va picta cel mai frumos pe perete?”

” Aș vrea să avem mai multe ore de pictură, de educație plastică și tot felul de activități cum a fost aceasta, deoarece în școlile de azi se practică mai mult materii, adică româna, matematica, și, într-un fel, ratăm copilăria”

”La ateliere chiar am învățat să comunic cu oamenii și chestia asta m-a ajuta foarte mult. Și să lucrez în echipă am învățat și toate cele”

”Ne-a plăcut faptul că am avut șansa să ne spunem părerea și să ne jucăm.”

Sfat pentru un artist vizual care ar dori să realizeze o activitate similară

”Dacă ești unul relaxat, care crede că trebuie să le dea copiilor deplină libertate, te-aș sfătui să fii mai precaut și să le îngrădești drumul cât mai mult ca să poți obține maximul de „foloase” de la ei (idei, creativitate, concepție); dacă ești un pic mai speriat, ți-aș spune că poți avea mari surprize –plăcute de la copii, la toate capitolele, însă și pe tine te-aș sfătui să-i îndrumi cu fermitate și viziune. Binențeles, în aceleași condiții în care am lucrat noi: grup disponibil, eterogen, limita de timp decentă, responsabilitate.”

(Daniela Bălăneanu, artist vizual)

#4

Școala "Ferdinand I" București

Cu un portofoliu bogat de proiecte pe care le implementează în parteneriat cu diverse ONG-uri, Școala "Ferdinand I" este recunoscută ca o instituție cu mare deschidere pentru derularea de activități extrașcolare de interes pentru copii. Prin urmare, ideea de a implica elevii în realizarea unei picturi murale cu mesaj civic s-a bucurat încă din start de întreaga susținere a conducerii școlii. Echipa care a lucrat în proiectul "Dă culoare școlii tale!" a fost formată din elevi, directoarea școlii, Violeta Dascălu,și reprezentanții Asociației Komunitas – Ana MariaȚoni, facilitator și Ana Andronic, artist vizual.

Atelierele teoretice

La Școala ”Ferdinand” atelierele teoretice s-au desfășurat într-un spațiu prietenos, care a permis utilizarea unor metode de educație nonformală. S-a lucrat pe grupe, s-a stat pe canapele, pe jos, s-a scris pe flipchart, a fost mult dinamism și multă mișcare -un mod de lucru pe care copiii l-au apreciat și pe care l-ar dori folosit și la orele din programul de școală. În timpul activităților, copiii au avut posibilitatea să comunice, să relaționeze, să se cunoască mai bine, să aibă reacții și să reflecteze asupra unor valori personale și asupra unor situații din grupul lor în care un coleg a fost jignit sau discriminat.

„Am început atelierul cu o discuție despre valori, de ce sunt ele importante pentru fiecare dintre noi și de ce ar trebui să se regăsească în pictura finală. Pornind de la unele valori recunoscute de ei (printre care și respectul), am compus împreună câteva reguli de grup, care să asigure o bună comunicare în cadrul echipei de lucru. Pentru a schimba apoi registrul discuției, dar și pentru a ne cunoaște, am jucat un joc în care am stat cu toții într-un cerc, iar fiecare dintre noi trebuia să se prezinte și să facă un gest caracteristic personalității sale. Cei care urmau după noi repetau toate numele și gesturile anterioare și apoi le adăugau pe ale lor. Jocul s-a încheiat cu o discuție despre diferențele dintre noi, despre cât de plictisitor ar fi fost jocul, dacă nu am fi fost atât de diferiți.”(Ana Maria Țoni, facilitator)

Metodologia de lucru elaborată în cadrul proiectului acordă învățării prin joc un rol important în transmiterea unor noțiuni de bază din domeniul drepturilor omului, știut fiind faptul că astfel de activități îi pun pe copii în situația de a descoperi singuri ceea ce ar fi trebuit demonstrat de profesor. De exemplu, în loc să le spună direct și să scrie pe tablă, ca un adevăr general valabil și de la sine înțeles, că nu este bine să etichetezi o persoană doar după modul în care arată, Ana a construit pentru copiii din grupul de lucru o activitate care i-a provocat să identifice singuri de ce o astfel de atitudine nu este indicată.

„Pentru jocul bazat de ideea de „etichete”, am pregătit câteva coli A3 care conțineau poze cu persoane obișnuite, dar care îți puteau lăsa și o anumită impresie. I-am rugat să scrie fiecare care e prima impresie legată de acele persoane pe câte un post-it, pe care să îl împăturească pentru ca ceilalți să nu îl vadă. Am obținut în final câteva coli A3 pline de „etichete” atașate fiecărei poze, pe care le-au citit apoi pe rând, ca să vadă cât de diferite pot fi primele impresii legate de o persoană. Am fost cu toții surprinși să descoperim asocieri precum „înțelept,

mafiot, bun, șiret, bogat" sau „iubitori, grași, fericiți" pentru aceleași persoane și am discutat despre cât de diferite pot fi uneori aceste prime impresii de cum e acea persoană de fapt. I-am întrebat apoi pe ei dacă etichetează în realitate astfel oamenii, dacă cred că și ei sunt etichetați de ceilalți și cum se simt atunci când acea „etichetă" nu e în favoarea lor sau nu îi reprezintă deloc."(Ana Maria Țoni, facilitator)

O altă metodă folosită în ateliere a fost vizionarea unor materiale video sugestive pentru tematica drepturilor omului și care au constituit un punct de plecare și o provocare pentru discuții și expimarea liberă a ideilor.

„După ce s-au uitat la filmuleț, i-am împărțit în 3 grupe, cu sarcini diferite: una dintre grupe trebuia să scrie despre modul în care se vorbește în general despre persoanele diferite ca aspect și abilități, a doua grupă trebuia să caracterizeze personajul principal al filmului și ultima să scrie despre reacțiile celorlaltor persoane din film. După ce le-am scris pe toate pe flipchart, am confruntat aceste lucruri și am discutat despre care ar trebui să fie de fapt atitudinea noastră în aceste situații."(Ana Maria Țoni, facilitator)

Atelierele practice

În cele trei întâlniri alocate atelierelor practice, copiii au transpus în desen ideile pe care le-au discutat în cadrul atelierelor teoretice. La început au fost schițe în creion, după care s-a adăugat culoare. În prima fază au lucrat individual, pentru ca, ulterior, să realizeze o lucrare colectivă pe o hârtie lungă de 3m. De remarcat progresul pe care Ana, artista vizuală, l-a remarcat de la un atelier la altul atât în ceea ce privește tehnica de lucru, îndemânarea, complexitatea și creativitatea formelor și simbolurilor folosite de copii, cât și în ceea ce privește puterea de concentrare și interesul pentru activitate.

”Dacă la sfârșitul primului atelier cei mici au început să se joace și să piardă interesul pentru desen și subiect, în desenele lor apărând prea multe lucruri/ simboluri legate, în general, de dragoste (de ex., inimioare cu mesaje privind iubirea), la ultimul atelier entuziasmul lor era mare și modul în care au ilustrat tema picturii era unul mult mai creativ și metaforic.”(Ana Andronic, artist vizual)

La finalul celor trei ateliere practice s-a creionat și tema pentru pictura murală - egalitatea de gen, eroii din viața de zi cu zi.

Realizarea picturii murale

Copiii, împreună cu directoarea școlii, au decis ca pictura murală să fie realizată pe unul dintre holurile principale ale clădirii. Tema aleasă, egalitatea de gen, a fost transpusă pe perete în perioada 5.03.2016-27.03.2016, în zile de weekend.

Ca și în celelalte școli, în prima etapă a fost realizată schița în creion cu un contur în cariocași s-au preparat culorile.

Când conturul a fost gata, copiii s-au apucat de pictat, sub îndrumarea artistului plastic și a facilitatorului. În sesiunile următoare s-a făcut retușul de contur și de culoare și au fost adăugate elemente decorative acolo undes paștiile permiteau sau unde era nevoie de legături compoziționale care să ducă la o mai bună înțelegere a lucrării de cătepriviitori. Materialele utilizate la realizareapicturii murale au fost acrilice, carioci, vopseala vabilă, pigmenți și pensule.

Întrebată ce părere are despre procesul de realizare a picturii, Ana Andronic apreciază modul în care a fost concepută această activitate și spune că, dacă ar fi să repete activitatea cu copiii într-o altă școală, ar face la fel, dar cu mențiunea că *"ar fi nevoie de mai mult timp alocat unui desen mural cu dimensiuni care depășesc 10m2 și de un curs pregătitor de mai lungă durată pentru aprofundarea tehnicilor de desen și pictură."*

"Mi-a plăcut să lucrez cu copiii, nu au fost probleme, sunt ascultători, dornici să învețe, săl ucreze și să termine în timp pictura murală."(Ana Andronic, artist vizual)

Vernisajul picturii murale a avut loc în data de 6 aprilie 2016, o zi în care o mână de copii, profesori și ONG-iști au sărbătorit împreună finalul unei povești frumoase, despre artă în școală și despre cum pot copiii să facă din spațiul în care învață unul mai prietenos.

Dă culoare
școlii tale!

Dă culoare
școlii tale!

Ce au zis copiii?

„A fost un fel de încercare a vieții...într-un sens bun! Mi-a plăcut că am făcut și eu ceva folositor în școală. Am făcut școala mai colorată! Și mi-am făcut și noi prieteni!”

„O bucurie...mi-a dat mai multă imaginație!”
„Imaginație, cultură...acum am început să-mi desenez și peretele din camera mea!”

„Păi mie desenul îmi place cel mai mult! Când am auzit de proiect, imediat m-am băgat! Am simțit că sunt altcineva – cineva care face ceva creativ, care îmbunătățește ceva ca să fie mai vesel!”

„Mi-a plăcut când am pictat, pentru că ne-am distrat, am lucrat în grup, împreună... și mi-a plăcut și când am desenat toți pe foaia aia lungă, tot împreună! Și e mult mai distractiv decât la orele de clasă...de asta îmi place mai mult.”

Sfat pentru un artist vizual
care ar dori să realizeze
o activitate similară:

„Să poarte haine de lucru, să aibă rabdare să explice și să se facă plăcut și auzit de către elevi; să asculte părerile copiilor, pentru că ei găsesc soluții și rezolvări compoziționale și de culoare mult mai rapid decât un adult, deoarece nu au viziuni sau bariere impuse de cunoștințe în domeniu.”
(Ana Andronic, artist vizual)

#5

Școala "Liviu Rebreanu" Cluj

În Cluj, proiectul conceput și inițiat de Asociația Komunitas a fost implementat de partenerul ColectivA la Școala "Liviu Rebreanu", aflată în Mănăștur, o zonă în care acest ONG lucrează de câțiva ani pentru a dezvolta și activa comunitatea. Experiența unor proiecte anterioare comune a contribuit la buna derulare a activităților la nivelul școlii. Echipa a fost formată din reprezentanții Colectiv A, Lala Panait, facilitator, și Silviu Medeșan, artist vizual. Profesorul coordonator din partea școlii a fost Cezarina Kubina.

Atelierele teoretice

Atelierele teoretice desfășurate la Școala ”Liviu Rebreanu” au dat posibilitatea elevilor să își exprime părerea, să dezbată situații de discriminare pe care le-au întâlnit în viața de fiecare zi și să se pună „în pielea” unor persoane ale căror drepturi au fost încălcate. S-a lucrat cu un grup mai mare de elevi, folosindu-se metode nonformale care să le atragă atenția și să îi implice în activitate, iar acest lucru a fost apreciat de copii și considerat un element de noutate.

„Elementul de noutate pentru elevi este multitudinea de medii prin care ajungem să lucrăm cu temele proiectului: proiecție video, jocuri, dezbatere. Aceste lucruri îi încântă pe elevi și îi provoacă totodată în a fi tot mai curioși vis a vis de următoarele activități.”(Lala Panait, facilitator)

Așa cum ne-am propus, atelierele au avut ca obiectiv și dezvoltarea abilităților elevilor de a privi prin prisma drepturilor copiilor ceea ce se întâmplă în clasa și școala lor. Deși a fost inițial o provocare, copiii neavând practica exprimării libere a unor astfel de opinii în cadrul lecțiilor,facilitatorul și profesorul coordonator au reușit, chiar de la a doua întâlnire, să îi facă să vorbească pe teme legate de modul în care ne raportăm la ceilalți care nu sunt ca noi. O metodă care nu dă greș este discuția de tip cerc.

”Ne-am bucurat să avem elevii discutând în cerc asupra unor teme pe care de multe ori nici profesorii nu îndrăznesc să le abordeze: cumne raportăm la cei diferiți față de noi. Am observat că aproximativ jumătate din elevii implicați în discuții nu aveau

mult curaj de a se exprima, dar treptat, întrucât tema propusă îi făcea pe unii din ei mai interesați, au avut și aceștia mai mult curaj de a-și exprima gândurile. Elementul de noutate pentru echipa noastră a fost faptul că elevii și profesoara au dus discuțiile (după filmul "Alergătorul") spre cazuri concrete din școala lor, cazuri de elevi cu probleme motorii sau nou-veniți în școală și izolarea acestora în primele săptămâni de școală, dar în special două cazuri de elevi cu autism. În acel moment, am simțit că toți elevii au devenit mult mai activi, cunoscând problema direct și astfel dovedindu-se deschiși cu acești elevi, înțelegându-le mai mult problemele decât înainte să îi cunoască."
(Lala Panait, facilitator la Școala "Liviu Rebreanu" din Cluj)

Atelierele practice

Atelierele practice le-au oferit copiilor posibilitatea nu doar să exprime prin desen ideile legate de discriminare, despre care au discutat la întâlnirile anterioare, ci și să învețe ce înseamnă lucrul în echipă și colaborarea și cum, de multe ori, ai nevoie de cei din jur pentru a realiza ceva.

”I-am împărțit în 2 grupe și am dat fiecărui elev câte o carioca de culoare diferită, astfel încât, dacă unii dintre ei au nevoie de alte culori pentru desen, să interacționeze și să conlucreze pentru realizarea desenului.” (Silviu Medeșan, artist vizual)

Silviu și-a intrat foarte bine în rolul de profesor, așa că, la Cluj, copiii au primit și temă pentru acasă, e adevărat, una pe care cu siguranță au făcut-o cu plăcere și interes: să fotografieze cu telefonul un om de pe stradă, care li se pare foarte diferit de ei și să explice colegilor unde a fost făcută și ce reprezintă. Pasul următor a constat în ilustrarea de către fiecare copil, pe o planșă A3, a unei interacțiuni imaginare cu persoana fotografiată. Apoi, planul s-a lărgit și a fost adus în discuție cartierul și s-au desenat hărțile celor mai frecventate zone și posibile situații de relaționare cu ceilalți locuitori ai spațiului comun. Iar entuziasmul a fost tot mai mare, cu fiecare nouă întâlnire.

”In acest atelier ne-am focusat pe relația directă a elevilor cu situații de discriminare. Deoarece unii elevi încă nu înțeleg când discriminează, noi am încercat să îi facem să empatizeze cu ”celălalt”. Mulți dintre ei sunt foarte interesați de atelier, probabil îi entuziasmează formatul atelierului, diversitatea tehnicilor și modul frust și direct în care lucrăm cu ei: cu realitatea imediată, cu cazuri concrete, cu localizarea situațiilor în propriul cartier. ”(Silviu Medeșan, artist vizual)

Pas cu pas, tema picturii murale a fost identificată, iar ideea de ”împreună cartier”, fiecare cu înfățișarea, personalitatea și specificul său, a început să prindă contur într-un desen participativ realizat în culori.S-a lucrat ca într-un stup, cu interes și implicare și cu nerăbdarea de a transpune schița pe peretele școlii. Până și profesorul a rămas uimit de atâta vioiciune!

”Elevii nu s-au mai lăsat intimidați de formatul mare (500x90 cm) și au început să deseneze legând zonele lor de cartier cu zonele celorlalți colegi, chiar dacă aceste zone nu erau vecine (i-am încurajat să inventeze străzi care leagă zonele, astfel încât desenul să fie unul continuu și în același timp participativ). După ce au desenat în creion acest cadru, au trecut la pictarea în guașă a spațiilor desenate. Au început să se specializeze: unii pictau spațiile verzi invadând desenele altor colegi, unii au devenit ”drumari”, încercând să picteze griul asfaltului folosind foarte puțin negru și foarte multa apă pe pensulă, alții au colorat blocuri de diferite colori (amintind de culorile folosite dupa ‚polistirenizare’.” (Silviu Medeșan, artist vizual)

Realizarea picturii murale

Deși lucrul la pictura murală a început într-o duminică, toți copiii din grupul de lucru au fost prezenți și au lucrat cu entuziasm, atrași fiind și de ineditul activității, dar și de respectul și încrederea pe care le arată față de profesoara lor de desen, doamna Cezarina Kubina, care a fost extrem de receptivă și implicată în activitățile proiectului. Peretele de la etajul I al școlii a început să prindă culoare și schițele realizate în atelierele practice au fost transpuse în spațiul ales de copii. Un perete care, dincolo de faptul că a făcut ca școala să arate mai prietenoasă, ascunde povești despre cum a crescut stima de sine și s-a schimbat comportamentul pentru că ideile și contribuția fiecăruia au fost prețuite, despre provocarea și satisfacțiile aduse lucrul în echipă și despre bucuria de a vedea cum se finalizează un proiect la care ai contribuit.Și despre cum, la vernisaj, directorul le-a propus copiilor să mai picteze și peretele exterior al sălii de sport.

Lucrarea a fost realizată în 4 sesiuni de lucru, în perioada 27.02. – 22.03.2016, iar materialele utilizate au fost cărbune pentru trasarea contururilor și culoare acrilică pentru pictură.

”Din desenele copiilor am extras un cadru-peisaj care surprindea părți din cartier importante pentru elevi: școala, spații verzi, drumul spre casă, Restaurantul McDonalds sau zona La Terenuri. Această identificare a zonelor din cartier ne-a făcut să înțelegem cum copiii percep cartierul și cum se raportează la el. Apoi am selectat situațiile de interacțiune desenate de copii la atelierele practice și am amplasat acele scene în cadrul cartierului, copiii desenând personajele direct pe perete. Odată ce contururile au fost terminate, s-a trecut la culoare și la stabilirea dialogurilor din bulele de dialog.”(Silviu Medeșan, artist vizual)

La vernisajul picturii murale, care a avut loc în data de 29 martie, au fost prezenți cei din echipa de proiect de la Colectiv A și de la Komunitas, profesorul coordonator, alți profesori din școală și directorul, dar în plin plan au fost copiii, fericiți și mulțumiți că au făcut o treabă bună.

Ce au zis copiii?

”Să pictezi peretele a fost o experiență de neuitat, a fost și de muncă, ne-am și distrat, a fost nemaipomenit.”

”A fost o experiență de neuitat. Mi-a plăcut că am pictat noi cu mâna noastră. A ieșit un perete minunat și cei care ne-au propus au avut o idee extrem de bună.
Bravo! Nota 10!”

”Mi-a plăcut partea practică a acestui moment unic. Cel mai intens moment pentru mine a fost când am început toți să pictăm, să ne înțelegem cum să facem.”

„Mie mi-a plăcut că am luat parte la acest proiect nemaipomenit. Imi place să lucrez în suprafețe mari”.

”Aș da orice să mai pictez un perete.”

Sfat pentru un artist vizual care ar dori să realizeze o activitate similară

”Să lucreze mult cu copiii și să îi pună în prim plan tot timpul. De asemenea, e important să se insiste pe problemele identificate de fiecare elev în parte și să se lucreze mult pe înțelegerea de către elevi a mesajului civic al compoziției.”

”Rolul profesorului coordonator desemnta de școală este esențial, prin urmare stabilirea unei relații bune cu acesta va facilita desfășurarea în bune condiții a activității”.

(Silviu Medeșan, artist vizual)

#6

Școala gimnazială din comuna Conțești județul Teleorman

În școala din Conțești proiectul a fost implementat de unul dintre parteneri, Centrul Educațional Sintagma, prin echipa formată din Elena Mărunțelu, profesor coorodnator, Mihai Iacob, facilitator, și Delia Popa, artist vizual. Este o școală de sat aflată în plin proces de transformare, care are inițiativă și dorință de a aduce îmbunătățiri spațiului pe care îl are și modului în care funcționează. În plus, proiectul ”Dă culoare școlii tale!” s-a așezat pe colaborări anterioare pe care Centrul Sintagma le-a dezvoltat cu școala respectivă.

Atelierele teoretice

Cele 3 ateliere teoretice au vizat construirea unei relații apropiate cu copiii din grupul de lucru și crearea unei atmosfere de încredere, care să îi ajute să își exprime emoțiile prin cuvinte și, ulterior, prin desen. În cadrul activităților, s-a făcut în permanență apel la elemente din universul copiilor, cel trăit sau cel al personajelor cunoscute din cărți și filme.

"Pentru a ne conecta la lumea lor, am pornit prin a afla ce lucruri importante și frumoase li s-au petrecut în ultima săptămână și cine a fost persoana responsabilă pentru asta. Luând acea persoanăca inspirație,i-am ajutat pe fiecare să-și construiască un personaj, cu care apoi am pornit într-o aventură prin intermediul jocului de rol." (Mihai Iacob, facilitator)

Temele legate de drepturile copilului au fost introduse prin activități interactive, care i-au pus pe copii în situația de se implica în fiecare moment, de a reflecta și reacționa. Teme sensibile, precum cele legate de drepturile persoanelor cu dizabilități și discriminarea de gen, au fost prezentate prin vizionarea unui clip din pachetul de resurse pregătit în cadrul proiectului, urmată de discuții și o activitate pe grupe.

"Am vizionat clipul cu băiatul cu dizabilități care aleargă într-o probă sportivă, ceea ce i-a conectat pe copii la latura lor emoțională. Prima grijă a fost să repovestim ce am văzut pentru a fi siguri că avem o reprezentare comună asupra clipului și să discutăm ce emoții ne-au încercat pe parcursul lui. Pentru a procesa informațional clipul, ne-am împărțit apoi în două grupe care au avut ca sarcină, pe de o parte, să identifice modul în care se vorbește despre persoanele care sunt diferite prin aspect sau abilități, iar pe de alta, să caracterizeze personajul principal al clipului. Contrastul dintre rezultatele celor două grupuri a fost extrem de puternic. Pentru a crește aplicabilitatea celor discutate la realitatea imediată a copiilor, am propus o sarcină în care cele două grupuri au inventariat ce pot și ce nu pot să facă băieții și fetele. In final, am ajuns la concluzia că nu prea sunt lucruri pe care unii le pot face și alții nu. Am încheiat cu o discuție despre situatiile în care stereotipurile de gen i-au afectat personal pe unii dintre participanții la atelier."(Mihai Iacob, facilitator)

Pe parcursul celor trei ateliere s-a avut în vedere ca dimensiunea ludică să se plieze foarte bine pe cea educațională. Deoarece ideea de bază de la care s-a pornit a fost aceea a unor povești și personaje care "luptă" pentru drepturile copilului, utilizarea unor povești în atelierul 3 a venit ca o modalitate de lucru firească.

”Activitățile celui de al treilea atelier au pornit de la două povești, una sugerată în suportul de curs (Peștișorul de aur) și una pe care am considerat-o portrivită pentru context (Prințesa Sac-de-hârtie). Motivația pedagogică pentru alegerea lor a ținut de contrastul dintre ele în ceea ce privește stereotipurile de gen și cele de vârstă. Pe parcursul lecturării poveștii ”Peștișorul de aur” copiii au fost rugați să-și noteze informații despre modul în care se vorbește despre personajele din poveste (moșul și baba). Copiii s-au împărțit apoi în două grupuri și au alcătuit portretele celor doi, potrivit descrierii din poveste. Discuțiile care au urmat au pus în evidență stereotipurile pe care le plasăm asupra omenilor în vârstă și măsura în care ele reflectă o anumită realitate. ”(Mihai Iacob, facilitator)

”Cea de a doua poveste a ilustrat un mod foarte diferit de comportament al personajelor, față de ce ne-au obișnuit poveștile cu care am crescut, prințul fiind cel salvat de prințesa care trebuie să învingă dragonul. Copiii au fost inițial bulversați de modul de desfășurare al acțiunii, dar treptat au găsit puncte de referință în poveștile animate de dată recentă, pe care le-au văzut la televizor.”(Mihai Iacob, facilitator)

Atelierele practice

Cele trei ateliere practice coordonate de artistul vizual au mers pe firul ideilor și activităților din atelierele teoretice, în sensul că personajele create au început să fie puse în formă grafică, astfel încât să transmită un mesaj legat de tematica dreptului ales de fiecare copil pentru a fi ilustrat. Experiența de lucru cu copiii a Deliei Popa s-a dovedit a fi foarte utilă, deoarece a știut cum să îi sprijine și cum să lucreze diferențiat, astfel încât copiii să treacă ușor peste faptul că nu aveau abilități în domeniu și nici capacitate dezvoltată de a face efort prelungit.

"Cum era de așteptat, implicarea copiilor în activitățile atelierului a fost una foarte activă. Fiecare a fost dornic să-și ilustreze propriul personaj și să-l facă accesibil în formă vizuală colegilor. Au fost remarcabile meticulozitatea și efortul investit în creațiile grafice. Cu încurajare constantă și sugestii tehnice, copiii și-au asumat sarcini laborioase, pe care nu credeau inițial că ar putea să le realizeze. Am folosit ilustrații, cum ar fi operele lui Hieronymus Bosch, romanul grafic „Maus" și creații ale altor copii pentru a oferi repere în comunicarea grafică a mesajelor. Fiecare copil a fost susținut în mod individual în procesul de ilustrare a personajului ales și a calităților sale. La sfârșit, am alcătuit o expoziție ad-hoc de desene, pe care le-am comentat împreună cu copiii, sub raportul mesajelor transmise și modalităților prin care o fac."(Delia Popa, artist vizual)

Pas cu pas, copiii au trecut de la faza de „nu știu să desenez", „nu am idei", la entuziasmul de a crea propria schiță și bucată din banda desenată pe o coală A3 și nerăbdarea de a începe să picteze pe peretele ales, unul aflat pe holul școlii de la etajul 1.

"Fiecare dintre copiii prezenți a lucrat la povestea sa tip bandă desenată inspirată dintr-un articol despre drepturile copilului. Am continuat cu schițele A3 ce vor fi transferate pe perete. Pentru a facilita acest proces, desenele au fost copiate pe coli de plastic transparente. La sfârșitul orei, le-am prezentat retro-proiectorul și cu ajutorul unor desene copiate pe folii transparente am demonstrat cum se va mări desenul de la o coală A3 la dimensiunea necesară pentru pictura murală." (Delia Popa, artist vizual)

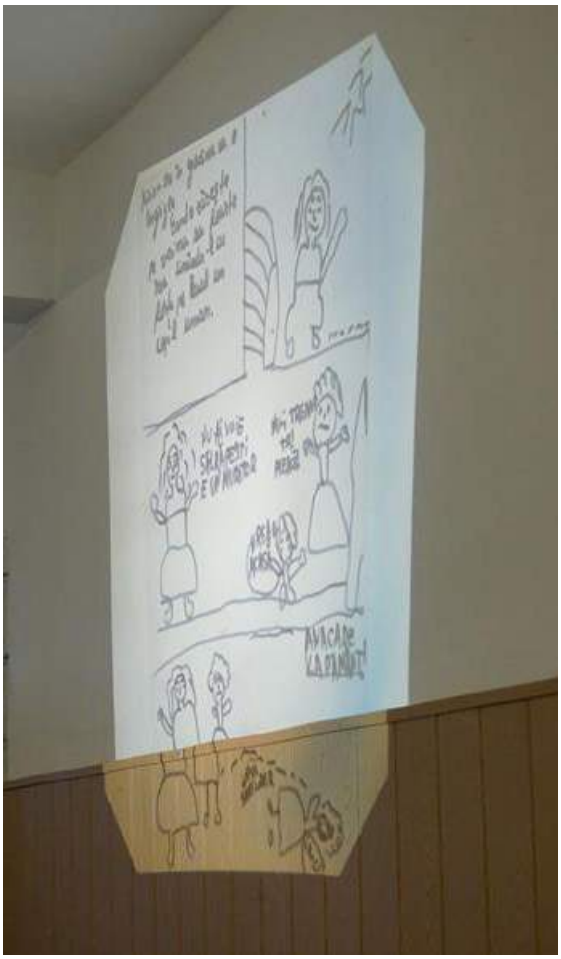

Realizarea picturii murale

Spre deosebire de celelalte școli din proiect, la Conțești tema picturii murale s-a conturat chiar din timpul atelierelor teoretice. Copiii au ales câte un drept pentru care au construit un personaj și o poveste ce au fost ilustrate pe o suprafață de aprox. 40 m2, pe un perete de pe hol, deasupra lambriurilor. Metoda/ tehnica folosită a fost cea a benzii desenate, o combinație de personaje, imagini și text, care, împreună, transmit un mesaj. Schițele copiilor au fost ”urcate ”pe perete cu ajutorul unui retroproiectorcare a mărit imaginea și a permis realizarea contururilor. Materialele și echipamentele utilizate au fost:creion, gumă de șters, pensule, haine de protecție, coli de flipchart, coli albe A4, coli transparente pentru retroproiector, markere, retroproiector, amorsă, cârpe, vopsea lavabilă, bănci, mese, schele.

Lucrarea a fost realizată în 6 zile, în perioada februarie - martie 2016.

”Pe lățimea de 1.80 m s-a despărțit o coloană de 40 cm lățime în care s-a desenat personajul principal al benzii desenate, titlul benzii desenate precum și dreptul copilului descris în respectiva poveste. Unii elevi au ales să mărească și să modifice desenul inițial fără ajutorul vreunei aparaturi. După desenul în creion fiecare a venit cu un contur negru, roșu sau albastru, care delimita atât personajele, cât și scenele benzii desenate și întreaga bandă de cea vecină. S-a pus accentul pe felul în care trebui amestecată apa cu vopseaua lavabilă pentru a crea fluiditatea necesară unui aspect estetic și pictural.” (Delia Popa, artist vizual)

”Linia a fost mijlocul principal de expresie, completat apoi și de cele 4 culori puse la dispoziție, precum și de alb și negru.” (Delia Popa, artist vizual)

La final, au ieșit 17 benzi desenate realizate de 18 elevi.

La vernisajul picturii murale, care a avut loc în data de 23 martie 2016, s-au văzut niște copii sensibili și frumoși, cu mult bun simț și extrem de fericiți și marcați de ce li se întâmpla – cuvinte de laudă, diplome și aplauze. La acest eveniment, de care cu siguranță o să își aducă aminte cu drag, le-au avut alături pe mame, pe director, pe profesori din școală și din alte școli, pe cei cei de la Komunitas și Centrul Sintagma.

Miau-Miau

Ce au zis copiii?

”Mi-a plăcut că am folosit propriile idei și nimeni nu ne-a împiedicat să ne exprimăm, că ne-au dat o șansă să facem un lucru care ne-a încântat și care va rămâne peste ani, că ne-am pus amprenta, într-un fel, pe școală.”

”Mi-au plăcut sesiunile pe care le-am avut cu formatorii, felul în care am inventat poveștile, cât de creativi am fost toți și ce personaje grozave am inventat. Fiecare a arătat ce preferințe avea-către personaje bune sau rele. Apoi am început să prindă contur pe hârtie, apoi culoare...totul a fost frumos.”

Mi-ar plăcea să mai avem proiecte asemănătoare în care să arătăm că ne putem exprima nu numai prin scris, citit, calcule, ci și prin artă. De asemenea, mi-a plăcut faptul că nu a fost un concurs, nu a trebuit să demonstrăm care e cel mai bun. Toți am fost egali, deși toți suntem diferiți.”

Sfat pentru un artist vizual
care ar dori să realizeze
o activitate similară:

”Să aleagă un subiect interesant pentru eleve/elevi sau să îi lase pe eleve/elevi să aleagă/voteze subiectul. Să creeze o atmosferă de siguranță și prietenie în care elevii/elevele să poată vorbi despre aspirații și probleme și să le poată pună și pe hârtie și perete. E de luat în calcul și faptul că e nevoie de o durata mai lungă pentru realizarea unei picturi de calitate pe o suprafață atât de mare.”

(Delia Popa, artist vizual)

#7

Gimnaziul "Gheorghe Șincai" din comuna Râciu, județul Mureș

În școala din Râciu proiectul a fost implementat de partenerul Asociația Kulturtrip, prin echipa formată din Adela Ispas, director, Narcis Martiniuc, facilitator, și Alexandra Călinescu, artist vizual. Este o școală relativ mică, cu 245 de elevi care trăiesc în comună și în satele din împrejurimi. Majoritatea profesorilor sunt navetiști, ceea ce înseamnă pentru copii puține ocazii de a participa la activități organizate în afara programului. Nici unul dintre copiii care au fost implicați în proiectul "Dă culoare școlii tale!" nu mai participase anterior la vreun alt proiect derulat în afara programului de școală.

Atelierele teoretice

Pentru că a fost un interes mare pentru proiect și pentru că facilitatorul era și profesor al școlii, numărul elevilor înscriși la atelierele teoretice a fost mai mare decât cel stabilit. Chiar de la prima întâlnire, facilitatorul a utilizat materialele resursă și metodele prezentate la sesiunea de formare a echipei. S-auprezentat proiectul și exemple de programe educaționale de artă participativă din alte părți ale lumii, s-a vorbit despre discriminare, în general, și în viața de fiecare zi din clasă și din școală, s-au proiectat materiale video și s-au introdus principalele drepturi ale copilului.

”După primul atelier pot să spun că ”a devenit normal ca să fiu luat prin surprindere” de către copii. Există mult potențial nealterat de ”problemele omului matur”. Mult entuziasm venit la pachet cu o oarecare neînțelegere privind scopul social al picturii, normală la vârsta preadolescentă, alăturat unui anumit spirit anarhic, de înțeles în anumite doze tot la vârsta asta. Mai pot adăuga o nuanță pozitivă în ceea ce privește accesul global la platforma media: dorința copiilor de a fi ca oriunde în lume, în ceea ce privește visurile.Primele ore le-aș putea numi „ședințe de autoregăsire” - printr-un fel de extensie a personalității proprii fiecărui copil. Un spațiu colectiv, format din simțiri descătușate, firești. Înainte de toate, un fel de autoregăsire înainte de orice problematizare.”
(Narcis Martiniuc, facilitator)

Cu fiecare întâlnire, așa cum a remarcat facilitatorul, receptivitatea copiilor pentru dialog a crescut și ideile generate au fost tot mai creative. Copiilor le-au plăcut în mod deosebit proiecțiile de fotografii și filme legate de valorile democratice, drepturi și antidiscriminare.

”Conceptul de stereotip a fost introdus prin proiectarea unor desene semnate de Dan Perjovschi, urmate de discuțiiliberepebaza imaginilor vizionate.Mi-a plăcut faptul că niște copii au simțit ”altceva” decât aparența dată de desen.” (Narcis Martiniuc, facilitator)

Atelierele practice

Atelierele practice au început ”în forță”, copiii având posibilitatea, încă de la prima întâlnire cu Alexandra, să exprime prin desen ideile despre care au discutat în atelierele teoretice. Au ales câteva drepturi, pe care le-au ilustrat, în echipă, cu simboluri și personaje din lumea lor. Timiditatea de la început s-a transformat rapid în entuziasm și implicare totală într-o activitate în urma căreia au rezultat 15 lucrări de pictură pe coli de hârtie cu dimensiunea de 50x70 cm. Elevii au colaborat, au lucrat împreună, s-au ajutat și au fost bucuroși să experimenteze lucrul în echipă.

”Elevii sunt entuziaști, nerăbdători, preocupați atât de lucrarea în sine, cât și de tematica acesteia. Au lucrat la schițe, desene, picturi cu entuziasm, exprimându-și dorința de prelungire a timpului alocat atelierelor următoare. Au remarcat singuri un aspect important pentru ei: lucrul în echipă.”(Alexandra Călinescu, artist vizual)

”Copiii au fost curioși să experimenteze amestecuri de culori, tehnici de pictură și încântați că sunt lăsați să se exprime, pe hârtie, lăsându-și imaginația liberă.”(Alexandra Călinescu, artist vizual)

Realizarea picturii murale

Odată terminate lucrările pe hârtie, copiii din Râciu au venit la școală în weekendul din 25 ianuarie și au început să le transpună pe un perete aflat pe unul dintre holurile clădirii. Compoziția lor e una în stil naiv, plină de veselie și culoare. E lumea văzută chiar prin ochi de copil, de o aparentă și înșelătoare simplitate, pentru că, dacă te uiți mai atent, mesajele sunt profunde. De exemplu, drepturile persoanelor cu dizabilități sunt ilustrare de un tînăr într-un cărucior împins de o fată cu niște aripi enorme de înger, dreptul la educație înseamnă o școală mică, dar colorată și înconjurată de flori.
Materialele utilizate au fost culori acrilice, pensule din păr natural și artificial, folii de protecție, creioane grafit, markere, coli de hârtie 50x70 cm.

Lucrarea a fost realizată în 6 sesiuni de lucru, în în perioada 25 ianuarie – 18 martie 2016.

”Când am început să amenajăm spațiul de lucru, principalul aspect luat în calcul a fost siguranța desfășurării activităților. Atât voluntarii, cât și elevii au lucrat urcați pe bănci. Ne-am asigurat în prealabil că băncile sunt rezistente. Am aranjat băncile la perete astfel încât să nu rămână spații goale în care cineva neatent putea să cadă.Pentru a facilita accesul la perete, am pus din loc în loc scaune, pe post de trepte, astfel urcarea și coborârea de pe bănci făcându-se mai ușor și în siguranță. Am discutat cu elevii și voluntarii și aspectele legate de evitarea unor posibile accidente. Am încercat să le vorbim copiilor pe înțelesul lor și nu să le turuim un set de reguli. Am avut succes, n-am înregistrat nici măcar un incident minor.”
(Alexandra Călinescu, artist vizual)

”Desenele au presupus diverse culori și nuanțe, iar prepararea lor a necesitat amestecul unor culori de bază în diferite proporții. Elevii au învățat să combine culorile de care aveau nevoie, pentru a obține nuanțele dorite. Am folosit mici recipiente de plastic pentru că erau ușor de manevrat și pentru că în acest fel se puteau economisi culorile de bază. Pe parcursul întâlnirilor de lucru, elevii au învățat să-și combine singuri culorile și să folosească, după nevoie, pensulele de diferite dimensiuni.”
(Alexandra Călinescu, artist vizual)

”La repartizarea sarcinilor a fost o împărțire flexibilă, orientată după preferințe și posibilități. Zonele mai înalte au fost preluate de elevii și voluntarii mai înalți, iar zonele mai accesibile au fost preluate de participanții care nu aveau acces în zonele de sus. Pe parcursul realizării picturii, elevii și-au schimbat de multe ori zonele de lucru și acest fapt a făcut ca rutina să fie evitată și a favorizat contactul cu majoritatea zonelor de lucru.”
(Alexandra Călinescu, artist vizual)

„Ideea de „discriminare” ei o înțeleg mult mai bine decât mine. Au atuuri pe care, odată cu vârsta, eu mi le-am ocultat, atrofiat. M-am gândit mult timp în orele astea de ședinte de proiect la „Romanul Adolescentului Miop”. Nu la idei și fragmente de acolo, ci la imboldul acela lăuntric care produce explozia în tânăr sau în copil, misterul vieții în permanență pierdut și regăsit.Pentru mulți copii, a picta a echivalat cu a scrie un roman de trăiri speciale – și nu doar pe ale celui care picta – ci mai ales ale tuturor celor care pot și știu să privească. Iar cel miop eram poate chiar eu.Toate situațiile care presupun neînțelegere, discriminare, ba chiar extreme mult mai dure erau prezente la fiecare copil în parte. Și, curios - nu mă așteptam – dovada a cât de puțin înțeleg sufletul de copil – peste tot vezi zâmbind iubirea cea mai gingașă, înțelegerea cea mai naturală, compasiunea cea mai umană.” (Narcis Martiniuc, facilitator)

La vernisajul picturii murale, care a avut loc în data de 26 martie 2016, au fost prezenți copiii implicați în proiect, directoarea și profesorii școlii, reprezentanți ai Asociației Komunitas și ai Kulturtrip, preoții comunei și echipa locală de proiect. S-a vorbit despre proiect, copiii au primit diplome și au fost aplaudați. În rest, culoare multă de la pictura murală de pe holul școlii și zâmbete de final fericit din sufletele unor micuți frumoși și mulțumiți de ce au realizat.

Ce au zis copiii?

”Mi-a plăcut absolut totul, comportamentul profesorilor și felul lor de a ne arăta a fost pe placul tuturor copiilor.”

”Aș mai fi vrut să contiune ca să pictăm întreaga școală. Este o activitate plină de energie și copiilor le place și fac școala un loc mai primitor”.

”Mi-aș dori ca și alte școli să facă asta”.
”Ne-am bucurat că am lucrat în echipă, de obicei nu lucrăm împreună, ci fiecare separat.”

”Chiar dacă la noi în școală proiectul a durat câteva luni, eu am venit cu plăcere. Școlile ar merita să prindă viață prin cadrul picturii și școala să nu fie un loc stresant la care copiii să fie nevoiți să vină. Școala ar trebui să fie un loc unde copiii să vină cu plăcere.”

Sfat pentru un artist vizual
care ar dori să realizeze
o activitate similară:

”Să ofere cât mai multă libertate de creație copiilor, să-i încurajeze în a-și pune în aplicare ideile, să creeze un cadru prietenos de lucru, deoarece, indiferent de grupa de vârstă și de pregătirea lor, copiii sunt foarte creativi și ei trebuie doar încurajați să se manifeste în condiții optime de lucru. De asemenea, cred că ar fi bine ca artistul vizual să respecte etapele de lucru și organizarea activităților și să poarte discuții cu elevii participanți, încercând să le vorbească și despre probleme de ordin plastic (elemente plastice și de cromatologie, compoziție, proporții), ținând cont de vârsta și cunoștințele lor anterioare. Și, de preferat, să realizeze pictura murală la intervale mai scurte de timp sau în timpul vacanțelor, pentru a evita mutarea băncilor și a materialelor la începutul și finalul fiecărei sesiuni de pictură.”
(Alexandra Călinescu, artist vizual)

Anexe

#1 Resurse suplimentare

Website-uriorganizație coordonatoare și parteneri:

http://asociatia-komunitas.ro/

http://scolicreative.ro/

www.spatii-urbane.ro

http://www.colectiva.ro/

http://www.centrulsintagma.ro/

https://asociatiakulturtrip.wordpress.com/

Website-uri care promovează utilizarea culturii în educație (preluate din "Programe, rețele și instituții din Europa care susțin cultura în educație. Ghid pentru decidenți politici" – realizat de Asociația MetruCub – resurse pentru cultură):

http://culturaineducatie.ro/

www.agenda21culturenet

www.kulturskoleradet.no

www.artscouncil.ie

www.kulturradet.no

www.creativitycultureeducation.org

www.culturalpolicies.net

www.minedu.fi

www.kum.dk

www.artscouncil.org.uk

Alte website-uri

http://homeinsteaders.org/thought-for-the-day-06-16-09/#sthash.zcaKeW78.dpbs

http://www.funkorchildart.com/

http://www.schoolmurals.nyc/

https://www.youtube.com/watch?v=WuOqmxvGHHQ

https://www.youtube.com/watch?v=QrFHW5qJYhI

http://ancatirca.blogspot.ro/2014/07/scoli-cool-ecole-maternelle-pajol.html

https://www.youtube.com/watch?v=bBUhRzhbwF4

#2 Școlile din proiect

Nr. crt	Numele școlii	Adresa	Director	Profesor coordonator proiect
1.	Școala Gimnazială nr. 31	Bdul Lacul Tei, 116, București	Aurelian Andreicut	Marilena Zamfirescu
2.	Scoala Gimnazială ”Ferdinand I”	Bdul Gării Obor, 16 București	Violeta Dascălu	Violeta Dascălu
3.	Colegiul Național ”MihaiEminescu”	Strada George Georgescu 2, București	Daniela Popa	Claudia Iluți
4.	Școala Gimnazială ”Ion Visoiu”	Șoseaua Banatului, nr.75, Chitila, Ilfov	Ștefania Duminică	Mihaela Stancu Florentina Bănică
5.	Școala Gimnazială Conțești, Teleorman	Comuna Conțești, TL	George Berceanu	Elena Mărunțelu
6.	Scoala ”LiviuRebreanu”	Aleea Moldoveanu 1, Cluj-Napoca	Bumbu Dănuț	Kubina Cezarina
7.	Gimnaziul ”Gheorghe Șincai” Râciu, Mureș	Str. Sincai Gheorghe, 100, Com. Râciu, Mureș	Adela Ispas	Adela Ispas

#3 Elevii participanți la proiect

Nr. crt.	Nume și prenume	Școala
1.	Chiojdoiu Robert	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
2.	Constantin Antonio	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
3.	Cristea Lidia Mădălina	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
4.	Dănilă Mara	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
5.	Florea Adela Mihaela	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
6.	Florea Alina	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
7.	Florescu Karina	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
8.	Gașpar Carla-Alexandra	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
9.	Giurumescu Ana Yasmine	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
10.	Hanciu Mihai Gabriel	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
11.	Lazăr Ana	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
12.	Măcărăscu Rebeca	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
13.	Orzata Erika Elena	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
14.	Pascu Victoria	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
15.	Ponoran Gina Cristina	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
16.	Popescu Andreea	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
17.	Popescu Petru	Colegiul ”Mihai Eminescu” București

18.	Rîșnoveanu Nataly	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
19.	Turcitu Mihnea	Colegiul ”Mihai Eminescu” București
20.	Anton Ana-Maria	Școala ”Ferdinand I” București
21.	Alexa Madalina	Școala ”Ferdinand I” București
22.	Călin Cristina	Școala ”Ferdinand I” București
23.	Doraba Mădălina	Școala ”Ferdinand I” București
24.	Iatan Florentina	Școala ”Ferdinand I” București
25.	Ion Andra	Școala ”Ferdinand I” București
26.	Ioniță Andreea	Școala ”Ferdinand I” București
27.	Ivanciu Sebastian	Școala ”Ferdinand I” București
28.	Lazăr Alexandru	Școala ”Ferdinand I” București
29.	Lungu Ioana Andreea	Școala ”Ferdinand I” București
30.	Mocanu Ștefania	Școala ”Ferdinand I” București
31.	Neciu Denisa	Școala ”Ferdinand I” București
32.	Panduru Vlad	Școala ”Ferdinand I” București
33.	Plăiașu Ștefan	Școala ”Ferdinand I” București
34.	Scarlatache Ioana Cătălina	Școala ”Ferdinand I” București
35.	Scânteia Adina	Școala ”Ferdinand I” București
36.	Tas Cătălin	Școala ”Ferdinand I” București
37.	Voicu Andreea	Școala ”Ferdinand I” București
38.	Zavera Celine	Școala ”Ferdinand I” București
39.	Nicolae Alexandru Andrei	Școala ”Ferdinand I” București
40.	Anton Bianca	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
41.	Persa Alexa	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
42.	Rus Diana	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
43.	Tolan Tudor	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
44.	Florin Cheta	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
45.	Cheta Gabriela	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
46.	Baciu Alina	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
47.	Brăzdău Tudor	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
48.	Horea Alexandra	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
49.	Savin Gabriela	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
50.	Sângeorzan Patricia	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
51.	Lapuste Larisa	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
52.	Marian Flavia	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
53.	Versan Estera	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
54.	Crișan Ariana	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
55.	Mărginean Carla	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
56.	Budușan Alina	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
57.	Butean Bianca	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
58.	Câmpean Delia	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
59.	Muntean Marius	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
60.	Rizea Darius	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj
61.	Chirila Teodora	Școala ”Liviu Rebreanu” Cluj

62.	Alexandra Oanță	Școala Conțești, Teleorman
63.	Claudia Mihai	Școala Conțești, Teleorman
64.	Andrei Cojocaru	Școala Conțești, Teleorman
65.	Nicoleta Pădurețu	Școala Conțești, Teleorman
66.	Ana Răduț	Școala Conțești, Teleorman
67.	Maria Răboj	Școala Conțești, Teleorman
68.	Ana Cărămizaru	Școala Conțești, Teleorman
69.	Irinel Apostol	Școala Conțești, Teleorman
70.	Francesca Peța	Școala Conțești, Teleorman
71.	Marius Delcea	Școala Conțești, Teleorman
72.	Diana Mincu	Școala Conțești, Teleorman
73.	Alina Pătrunjan	Școala Conțești, Teleorman
74.	Alina Tosunu	Școala Conțești, Teleorman
75.	Andreea Simion	Școala Conțești, Teleorman
76.	Andreea Apostol	Școala Conțești, Teleorman
77.	Diana-Maria Magdaș	Școala Conțești, Teleorman
78.	Bianca Brânzoi	Școala Conțești, Teleorman
79.	Larisa Andreea Nănuc	Școala Conțești, Teleorman
80.	Ciucă Ileana	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
81.	Onică Laurenţiu	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
82.	Cernat Laura Mihaela	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
83.	Barbu Andrada	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
84.	Vintilă Ioana	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
85.	Adam Diana	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
86.	Dulgheru Daria	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
87.	Brebenel Alexandru	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
88.	Stancu Ecaterina	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
89.	Costache Alexandra	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
90.	Vişan Ionuţ	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
91.	Radu Marian Ionuţ	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
92.	Dinu Ioana Ştefania	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
93.	Lazăr Claudia	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
94.	Balgiu Delia Ioana	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
95.	Ducu Bianca Nicoleta	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
96.	Petre Gabriela Florentina	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
97.	Vasile Lidia	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
98.	Udrea Antonia	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
99.	Grancea Florentina	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
100.	Toader Valentin	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
101.	Mincă Alexandru	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
102.	Toma Narcisa	Școala ”Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov
103.	Ciobotaru Alin	Școala nr.31 București
104.	Iordachi Ştefan Teodor	Școala nr.31 București
105.	Asaftei Alexandra Simona	Școala nr.31 București
106.	Hlobă Andreea Valentina	Școala nr.31 București
107.	Nicolae Gabriela	Școala nr.31 București
108.	Munteanu Florin	Școala nr.31 București

109.	Cojocariu Rareş	Școala nr.31 București
110.	Badea Radu	Școala nr.31 București
111.	Tompă Alexandru Bogdan	Școala nr.31 București
112.	Gaie Andreea	Școala nr.31 București
113.	Nicolae Alexandru	Școala nr.31 București
114.	Apopii Alexandra	Școala nr.31 București
115.	Vasile Daniel	Școala nr.31 București
116.	Banu Bogdan	Școala nr.31 București
117.	Moraru Eric	Școala nr.31 București
118.	Agnone Mari	Școala nr.31 București
119.	Şerban Oana	Școala nr.31 București
120.	Luca Beatrice	Școala nr.31 București
121.	Sergiu Sala	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
122.	Dumitru Oltean	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
123.	Mădălin Costin	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
124.	Iulia Alexandru	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
125.	Bianca Rotaru	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
126.	Daria Covaci	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
127.	Crina Bârsan	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
128.	Teodora Moți	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
129.	Denisa Orban	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
130.	Bianca Orban	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
131.	Dinuța Beică	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
132.	Cristian Anton	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
133.	Alexandra Georgescu	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
134.	Mădălina Manoilă	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
135.	Adina Rus	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
136.	Adelin Șoțan	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
137.	Bianca Bota	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
138.	Paul Covaciu	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
139.	Alin Tușinean	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș
140.	Beatrice Czap	Școala ”Gh. Șincai” Râciu, Mureș

#4 Voluntari în proiect

Nr. crt	**Nume și prenume**	Școala
1.	Adela Ispas	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
2.	Lucia Călinescu	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
3.	Radu Pop	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
4.	Carmen Popa	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
5.	Angela Pop	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
6.	Daria Alecu	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
7.	Iona Jeler	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu

8.	Ionuț Hancu	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
9.	Iulia Oprea	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
10.	Roxana Joldeș	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
11.	Sara Voideș	Gimnaziul ”Gh. Șincai”Râciu
12.	Adriana Stanciu	Școala gimnazială Conțești
13.	Cristina Popa	Școala gimnazială Conțești
14.	Lucia Marneanu	Școala ”Gh. Șincai” Cluj
15.	Ioan Dodi	Școala ”Gh. Șincai” Cluj
16.	Constantinescu Mirela	Școala ”Ion Vișoiu” Chitila, Școala nr. 31, București,
17.	Lorincz Andrei	Școala ”Ion Vișoiu” Chitila, Școala nr. 31, București,
18.	Oprea Diana	Colegiul Național ”Mihai Eminescu”
19.	PopteanuMihai	Colegiul Național ”Mihai Eminescu”
20.	PopteanuSorin	Colegiul Național ”Mihai Eminescu”
21.	Radu Georgiana	Colegiul Național ”Mihai Eminescu”
22.	Șerban Tudor	Școala ”Ion Vișoiu” Chitila, Școala nr. 31, București, Școala ”Ferdinand I”, București

#5 Echipa de proiect

Nr. crt.	**Nume și prenume**	**Poziția în proiect**
1.	Miruna Tîrcă	Președintă Komunitas, inițiator proiect
2.	Anca Tîrcă	Manager proiect
3.	Silviu Marcu	Asistent proiect
4.	Andrada Bulai	Responsabil grafică
5.	Vlad Petri	Responsabil documentare si editare video
6.	Daniel Movileanu	Web designer
7.	Mircea Toma	Expert educație
8.	Sabina Lefter	Facilitator
9.	Ana Maria Țoni	Facilitator
10.	Mihai Iacob	Facilitator
11.	Lala Panait	Facilitator
12.	Narcis Martiniuc	Facilitator
13.	MadalinaPavel	Artist vizual
14.	Daniela Balaneanu	Artist vizual
15.	Ana Andronic	Artist vizual
16.	MariucaTocae	Artist vizual
17.	Alexandra Calinescu	Artist vizual
18.	SilviuMedesan	Artist vizual
19.	Delia Popa	Artist vizual

#6 Pereți care vorbesc - detalii ale picturilor murale

1. Detalii din pictura murală realizată la Colegiul Național ”Mihai Eminescu”, București

TOT DIFERIT,
TOT EGAL!

NEAȚA!
SPOR LA TREABĂ!
CU PLĂCERE!
BINE AI VENIT!
MAI POFTIȚI PE LA NOI!
ULȚUMESC NTRU AJUTOR!

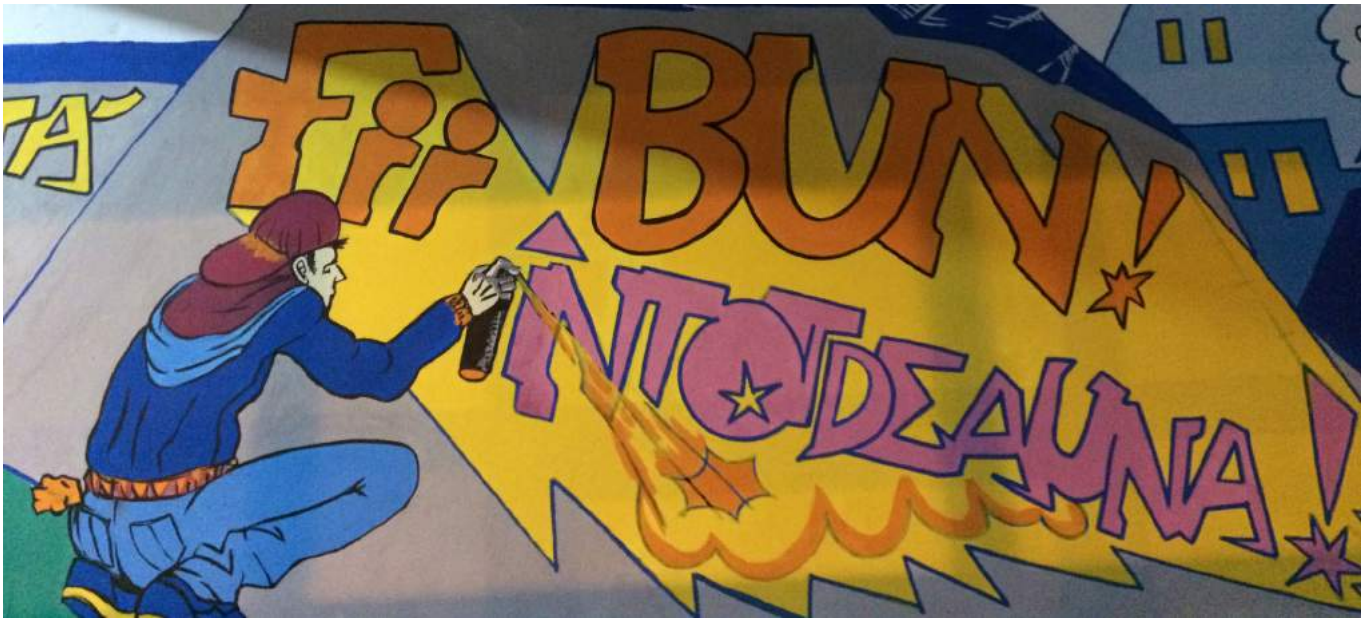
FII BUNI ÎNTOTDEAUNA!

NU VREAU

2. Detalii din pictura murală realizată la Școala Gimnazială ”Ion Visoiu”, Chitila

SCOALA
ION VISOIU"
BASKET

BASKET
SARITUL
COARDEI

3. Detalii din pictura murală realizată la Școala Gimnazială ”Ferdinand I”, București

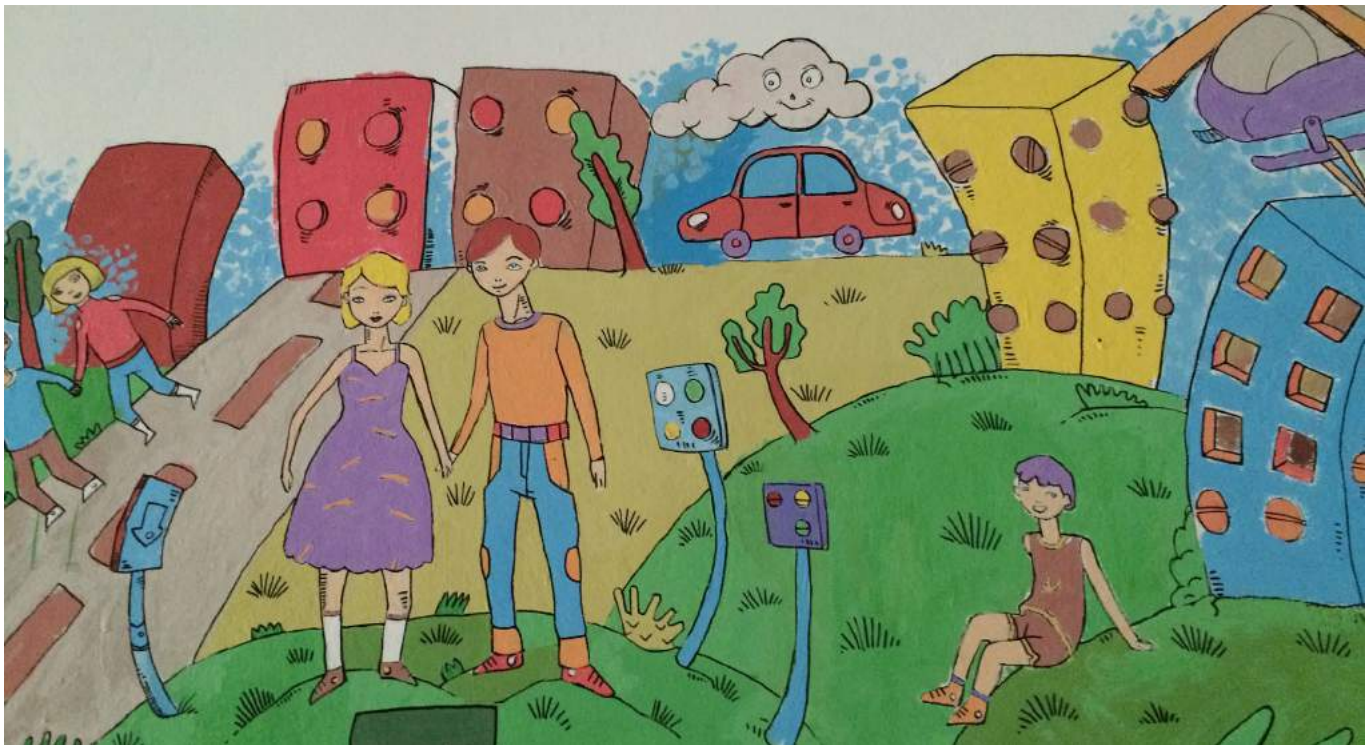

Priateľ

4. **Detalii din pictura murală realizată la Școala Gimnazială nr. 31, București**

Respect pentru oameni

Chiar dacă
sunt mic
am si eu o opinie

EGALITATE
ABECEDAR
ȘCOALĂ

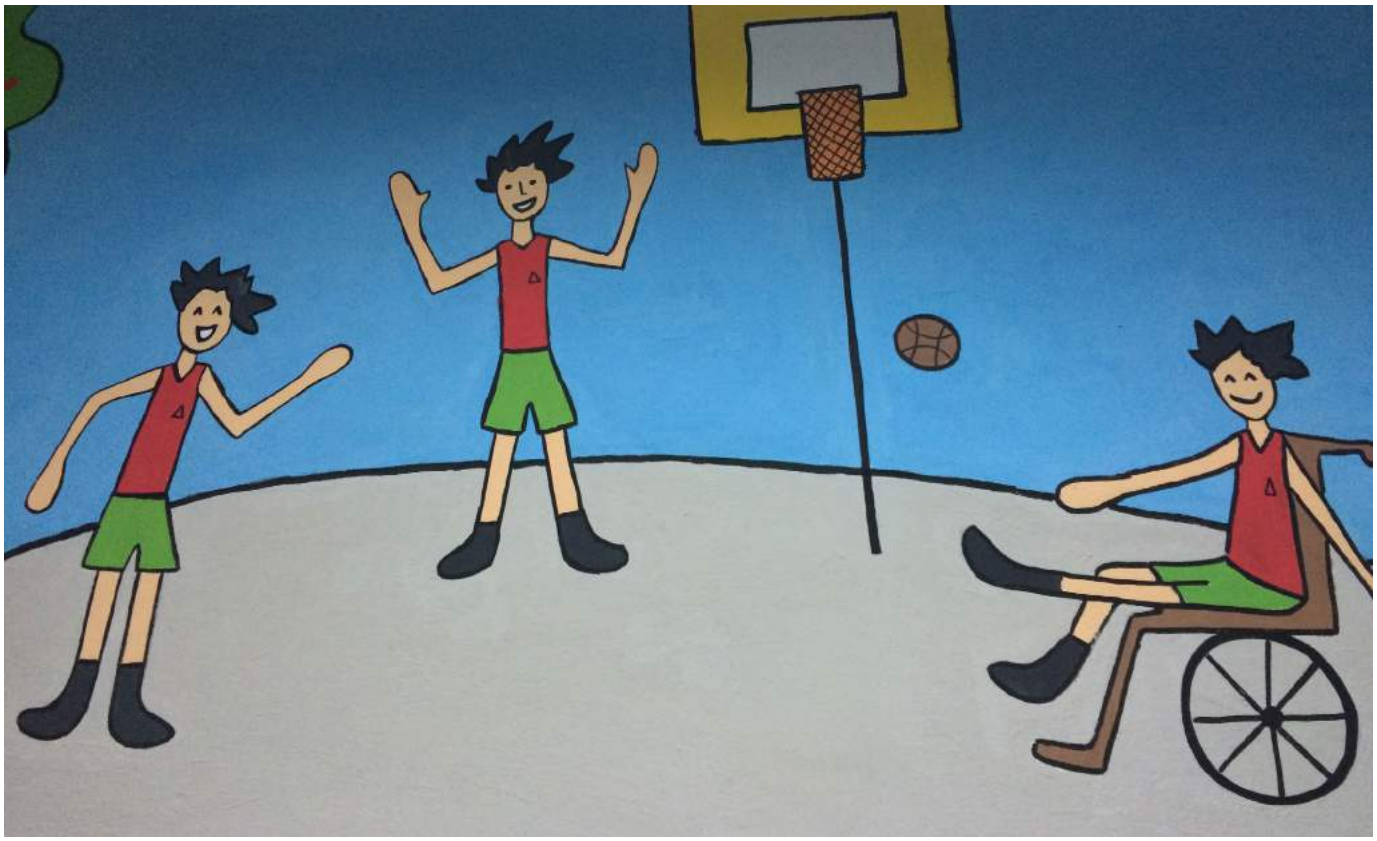

SOLIDARITATE

5. Detalii din pictura murală realizată la Școala Gimnazială Conțești, jud. Teleorman

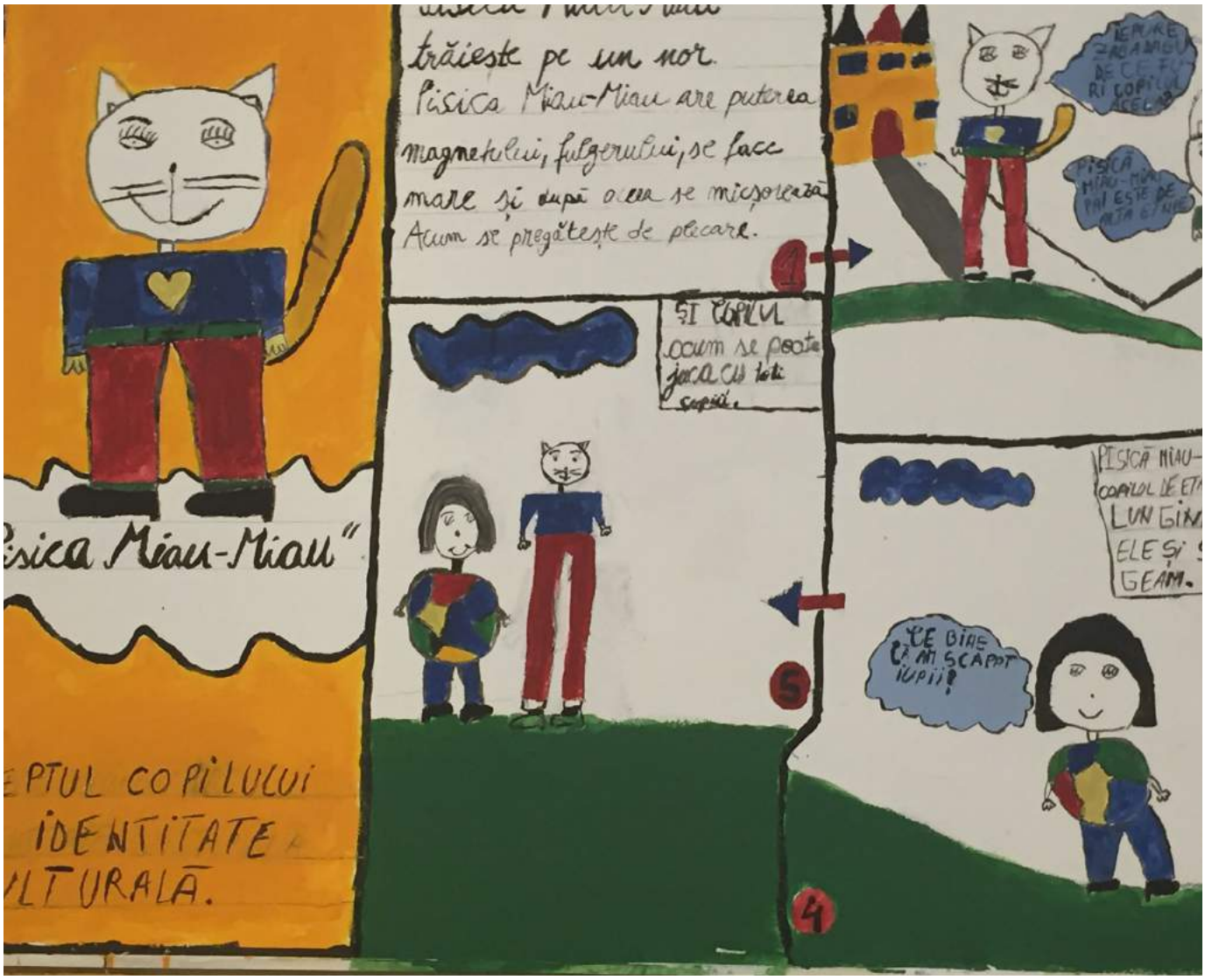
trăieste pe un nor.
Pisica Miau-Miau are puterea magnetului, fulgerului, se face mare și după aceea se micșorează. Acum se pregătește de plecare.
1
ȘI COPILUL acum se poate juca cu toți copiii.
5
PISICĂ MIAU-
COPILUL DE ET
LUN GIN
ELE ȘI
GEAM.
CE BINE CĂ AM SCĂPAT IUPII!
4
Pisica Miau-Miau"
EPTUL COPILULUI
IDENTITATE
LTURALĂ.

În pădure totul era bine bine, până când Summer nu a avut voie să meargă la școală fiindcă era lup. Așa că a decis să facă ceva ca lumea să vadă că nu e așa rău cum pare.
Vreau și eu să merg la școală!
Summer este fericit că poate merge la școală să învețe.
AJUTOR!
Gata! acum ești în siguranță
Acum pot merge la școală!
Sfârșit
PEȚA
eptul copilului la educație
SUMMER
EL BUN

Cu un răufăcător, pentru că el
îi punea la muncă pe toți
copiii pe timpul verii. Când
toți părinții se bucurau de vară,
Copiii munceau.
Când a ajuns, super-eroina noastră
a văzut bine cine era făptașul
și a rămas uimită.
Nu pot să cred! Dumneavoastră, Domnule Primar?!
Da, eu sunt! Copiii aștia nu merită libertate
Eroina noastră l-a înfrânat și a salvat

TSUNADE seduce să
deschidă portalul de la
Polul NORD Casă poată
Construi o școala
DREPTUL COPILULUI
LA EDUCAȚIE
1→2
3→4
ȘCOALĂ

Dreptul copilului
cu nevoi speciale
de a fi sprijinit!
Bob
Ars
Bob Ars era într-o
și îi dădea sfaturi
buretel care avea
Acel buretel își
dorea să participe
la un maraton.
Bună ziua,
pareș, cu ce te
pot ajuta?

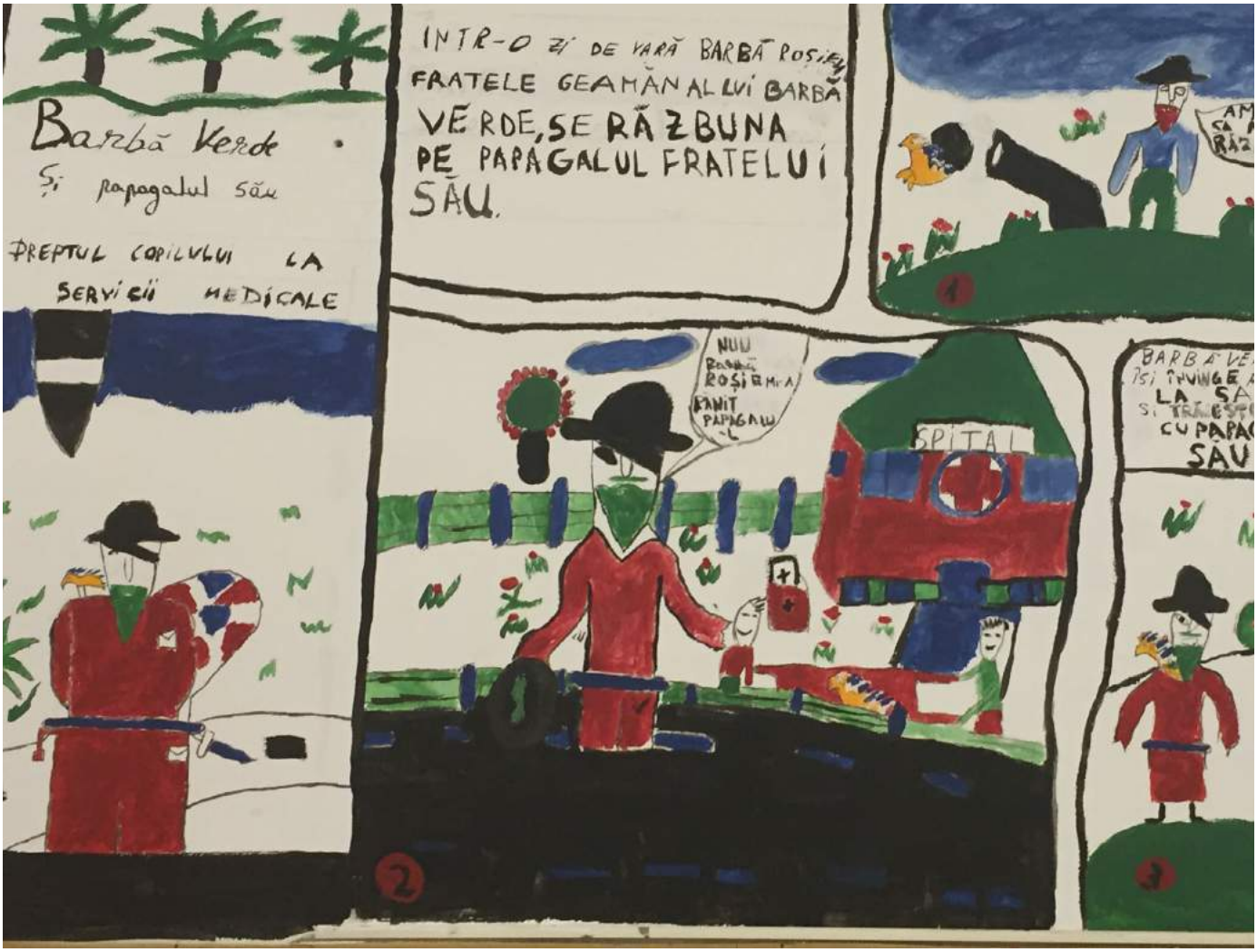
Barbă Verde
și papagalul său
DREPTUL COPILULUI LA
SERVICII MEDICALE
INTR-O ZI DE VARĂ BARBĂ ROȘIEM
FRATELE GEAMĂN AL LUI BARBĂ
VERDE, SE RĂZBUNA
PE PAPAGALUL FRATELUI
SĂU.
SPITAL

6. Detalii din pictura murală realizată la Gimnaziul ”Gheorghe Șincai” Râciu, Mureș

B
C
D
E
EGALITAT
DE
SANS

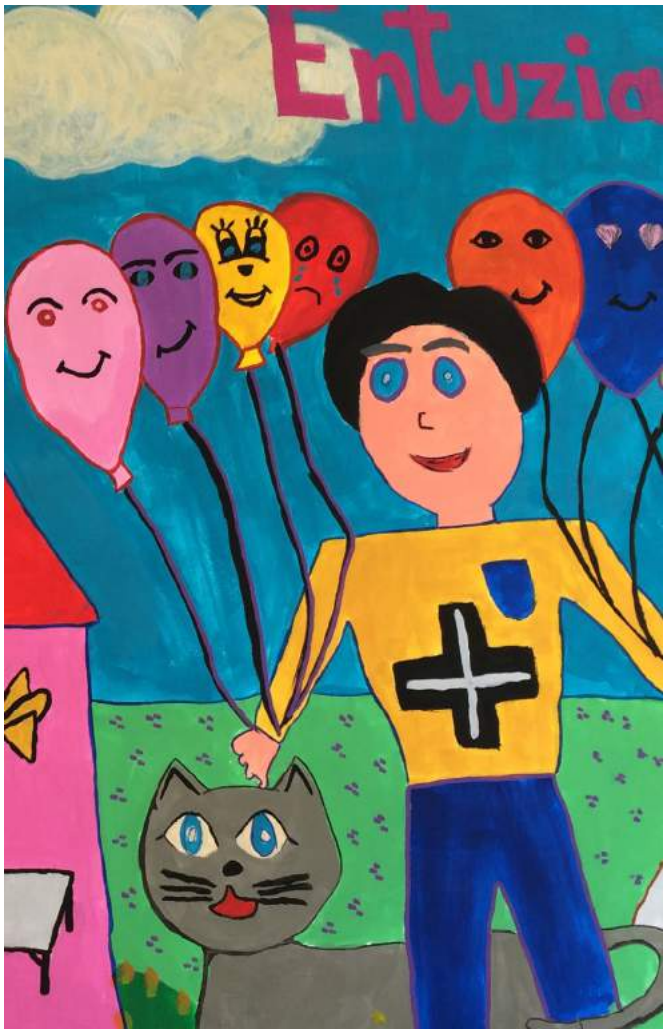
Entuzia

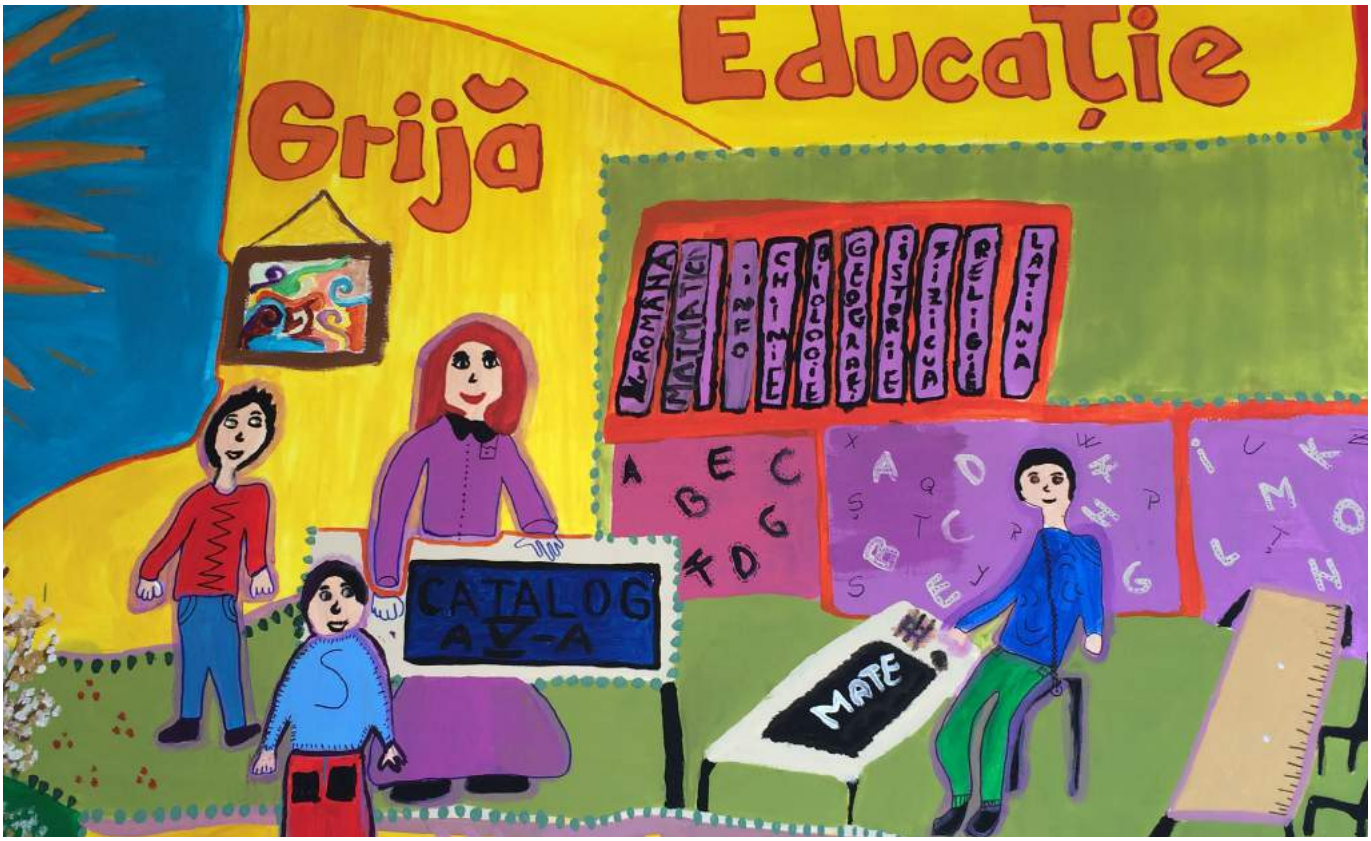
Grijă
Educație
ROMÂNA
MATEMATICĂ
INFO
CHIMIE
BIOLOGIE
GEOGRAFIE
ISTORIE
FIZICĂ
RELIGIE
LATINĂ
CATALOG
A V-A
MATE

Prietenie

AB
AB
AB

Compasiune

7. Detalii din pictura murală realizată la Școala Gimnazială ”LiviuRebreanu”

DE CE SUNT ATÂȚIA OAMENI FĂRĂ CASĂ?
... E PREA COMPLICAT SĂ ÎȚI EXPLIC ACUM...
N-AM DE LUCRU DĂ-MI ȘI MIE UN BAN!
TATA ARE NEVOIE DE O MÂNĂ DE AJUTOR!

SCOALA

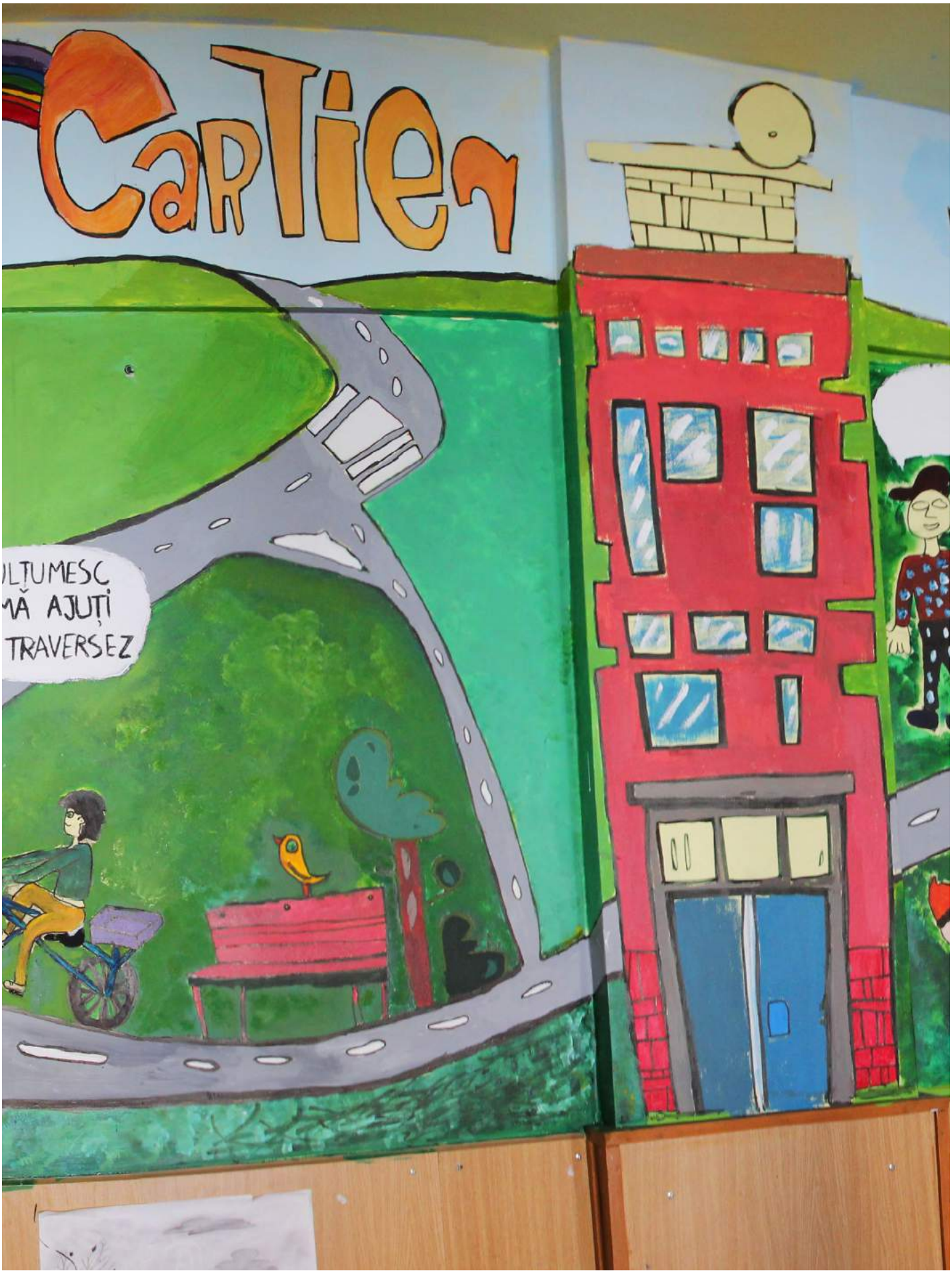
Cartier
ȚUMESC
MĂ AJUȚI
TRAVERSEZ

Autori

Anca Tîrcă

Specialist în educație cu certificare și experiență în dezvoltarea resurselor umane, designul, implementarea și evaluarea de proiecte. Team leader în proiecte complexe cu finanțare internațională, implementate de instituții din țară și străinătate și companii private. Trainer certificat național/ internațional în domeniul managementului educațional, dezvoltării gândirii critice, educației pentru democrație, învățării active etc. A elaborat numeroase curricula, module de formare, studii și analize și a scris un număr semnificativ de cărți pe teme de educație. Susține conferințe, ateliere de formare și prezentări și este blogger la ”Despre educație-reforma la firul ierbii” - www.ancatirca.blogspot.ro.

Mircea Toma

A studiat psihologia la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj Napoca, orașul natal. A lucrat ca profesor la o grădiniță pentru copii hipoacuzici, apoi ca psiholog pentru piloți; a fost cercetător la Institutul de Psihologie al Academiei Române și psihoterapeut. La începutul anilor ‘90, cariera academică (a publicat articole științifice în câteva reviste și volume) a intrat în coliziune cu cea de ziarist (a scris din 1990 la Academia Cațavencu apoi, din 2010, la Kamikaze - săptămânal de satiră politică; a realizat mai multe emisiuni radio și tv). A câștigat activistul. A fondat o organizație – Agenția de Monitorizare a Presei, azi rebotezată ActiveWatch, care promovează exprimarea liberă și responsabilă în interesul publicului. Solicitat frecvent pentru formare în comunicare ori în promovarea drepturilor omului. Predă la facultatea de jurnalism a Universității Babeș-Bolyai.

Miruna Tîrcă

Miruna este președintă a Asociației Komunitas, un laborator interdisciplinar, socio-antropologic și educațional, înființat în anul 2006, în care se folosesc metode inovatoare de educație nonformală, cercetare socio-antropologică și activare urbană. Miruna are la bază studii de filologie, etnologie, antropologie socială, dezvoltare comunitară și experiență în următoarele domenii: management de proiecte interdisciplinare, educație nonformală, cercetare socio-antropologică. Miruna a pus bazele unora dintre primele proiecte de educație urbană și educație prin film documentar din România, adresate tinerilor din școli și licee. Blog personal: www.miruna-tirca.blogspot.com